Kadernota 2025 - 2028

Gemeenschappelijke Regeling Uitvoeringsorganisatie Laborijn

Meedoen op de best passende plek

Laborijn als partner voor de uitdagingen in het sociaal domein

Doetinchem, januari 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2
Voorwoord 3
Leeswijzer 6
1. De strategische context waarin Laborijn opereert 7
1.1 De ontwikkeling van de Participatiewet 2015 en de rol van sociaal ontwikkelbedrijven met hun ondersteuningsinfrastructuur 7
1.2 Laborijn als 'Het sociaal ontwikkelbedrijf' met haar faciliteiten en dienstverlening 10
1.3 Integraal en overstijgend (samen)werken in het belang van de (kwetsbare) inwoner 11
1.4 De strategische koers in lijn met de lokale en regionale opgave 14
2. De klantstromen 16
3. De taak, opdracht en pijlers van Laborijn 20
3.1 Mensontwikkeling 20
3.2 Inkomenszekerheid 26
3.3 Wsw 28
3.4 Overhead/reserves 30
4. De ontwikkeling van de budgetten 33
4.1 BUIG-budget (bijstand en langdurige loonkostensubsidie) 33
4.2 Re-integratie en participatie budget 34
4.3 Rijksbijdrage Wsw 35
4.4 Overige technische uitgangspunten 36
Samenvattend kaderstellend overzicht 37

Voorwoord

Voor u ligt de kadernota voor de jaren 2025 tot en met 2028. De kadernota is, naast de begroting en de jaarstukken, één van de documenten in onze Planning & Control cyclus die wij u jaarlijks voorleggen.

Allereerst ben ik verheugd dat we binnen de looptijd van deze kadernota gaan voorzien in passende huisvesting voor Laborijn. Op onze eigen kavel in Doetinchem starten we in 2024 met de nieuwbouw van ons nieuwe pand. Een ontwikkeling die extra energie geeft, en maakt dat we inwoners en medewerkers nog beter van dienst kunnen zijn in een open, transparant, duurzaam en toekomstbestendige omgeving.

Het doel van deze kadernota is tweeledig: het weergeven van zowel de beleidsinhoudelijke als de financiële kaders die worden gehanteerd bij het opmaken van de komende begroting.

We schrijven deze kadernota in een onzekere tijd. We zien om ons heen veel (maatschappelijke) ontwikkelingen met forse impact die op vele fronten doorwerken. Een voorbeeld daarvan op internationaal niveau zijn de voortdurende oorlogen. Maar ook nationaal spelen er veel vraagstukken, zoals de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, de acute situatie op de woningmarkt en een hoog prijspeil van veel producten en diensten die we nodig hebben voor het dagelijks levensonderhoud. Veel inwoners ervaren dat hun bestaanszekerheid onder druk staat. Ook de uitkomst van de landelijke verkiezingen heeft mogelijk impact op huidig en nieuw te ontwikkelen beleid. Onze deelnemende gemeenten hebben te maken met een relatief onzeker financieel meerjarenperspectief vanuit de Rijksoverheid. Dit maakt dat gemeenten mogelijk niet alle inhoudelijke ambities kunnen realiseren en zij worden gedwongen tot keuzes.

We hebben getracht, op basis van wat we wel weten, een goede inschatting te maken van de inhoudelijke en financiële ontwikkelingen binnen ons domein. Wij verwerken de (structurele) effecten in de begroting 2025 en meerjarenraming 2026 - 2028.

De Laborijn bijdrage aan bestaanszekerheid

Het is onze vurige wens dat iedere inwoner kan ‘meedoen op de best passende plek’. Graag ondersteunen we onze inwoners bij het zetten van de ontwikkelstappen daarnaartoe en het behouden daarvan. Ons uitgangspunt daarbij is altijd het realiseren van regulier betaald werk en als dat (nog) niet lukt ondersteunen wij bij het zo optimaal mogelijk participeren in de samenleving. Wij geloven dat echt mee kunnen doen gelukkiger en gezonder maakt. De professionals van Laborijn leveren daaraan dagelijks met veel passie hun bijdrage. In onze dienstverlening staat de mens centraal. In ons werk hebben we logischerwijs veel te maken met wet- en regelgeving. Daar waar deze ons echt belemmert om tot goede stappen te komen, zoeken we creatief naar oplossingen. Dat doen we als Laborijn niet alleen. Graag werken we nauw samen met vele partijen in het brede sociale domein om een bijdrage te kunnen leveren aan bestaanszekerheid.

In deze kadernota beschrijven we, grofweg langs 3 lijnen samengevat, de Laborijn bijdrage voor het bieden van bestaanszekerheid voor inwoners en onze medewerkers:

1. Inkomenszekerheid: we zorgen voor een stabiel inkomen via een dienstverband SW, een dienstverband cao Aan de Slag, een Participatiewet-uitkering of het verstrekken van een loonkostensubsidie waarmee inwoners bij reguliere werkgevers aan het werk blijven. Daarnaast bieden we voor zowel inwoners als zelfstandig ondernemers advies en ondersteuning bij inkomensvraagstukken
2. Ontwikkeling van inwoners: we bieden op alle treden van de Participatieladder intensieve trajecten om ontwikkelstappen mogelijk te maken, gericht op 'de best passende plek'

3. Levensloopbestendig werkgeverschap Wsw-collega's: de stijgende gemiddelde leeftijd van onze SW-collega's vraagt om begeleiding en maatwerk voor behoud van vitaliteit en werkplezier. Daarbij houden we vast aan onze visie dat we zo veel mogelijk werkplekken invullen in een reguliere setting

Stijging van het aantal inwoners dat we ondersteunen

De landelijke verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk is van een Participatiewet-uitkering de komende jaren licht zal stijgen. Wij verwachten deze stijging beperkt te kunnen houden door fors te blijven investeren in ontwikkeling en begeleiding van de inwoners die nu gebruik maken van een bijstandsuitkering. Daarnaast zien we een verwachte toename van het aantal inwoners in de Wet Inburgering gezien het feit dat de taakstelling aan gemeenten landelijk stijgt. Tot voor kort was onze verwachting dat ons totale klantenbestand eerst zou dalen als gevolg van de krimp van de Wsw en een langzamere stijging van het aantal te bedienen inwoners vanuit de nieuwe doelgroepen. Zoals landelijk ook de voorspelling was, gingen wij eerder nog uit van een tijdelijk afbouwscenario met groeiperspectief in de toekomstige jaren. Nu de groei al is gerealiseerd, werpt dit een ander licht op het vraagstuk hoe we onze infrastructuur richting de toekomst behouden. In deze kadernota gaan we dan ook niet langer uit van behoud maar juist van het doorontwikkelen en toekomstbestendig houden van de ondersteuningsinfrastructuur. Vanuit het gedachtengoed van Simpel Switchen, waarin niet het wettelijk kader maar de ondersteuningsbehoefte van de inwoner centraal staat, doen we dat niet alleen voor inwoners vanuit onze eigen wettelijke opgave en regelingen, maar kan ons instrumentarium en onze ondersteuningsinfrastructuur op verzoek van de gemeenten en onze samenwerkingspartners ook worden ingezet en benut voor andere inwoners die daar gezien de vastgestelde ondersteuningsbehoefte ook baat bij hebben.

Investeren in inwoners

Vanuit onze Raden hebben we de opgave meegekregen onze uitvoeringslasten zoveel als mogelijk te beperken. Dit is, zeker in het licht van een toenemend aantal inwoners dat een beroep op onze dienstverlening doet, een forse opgave. Daarbij ervaren we ook dat de complexiteit van de ondersteuning toeneemt. De geformuleerde inhoudelijke ambitie, en die van de gemeenten, schuurt de komende jaren met de middelen waar we op grond van de eerder vastgestelde meerjarenraming vanuit gaan. In het verleden was het budget (de re-integratiemiddelen) dat Laborijn kon inzetten voor ontwikkeling en begeleiding van inwoners gekoppeld aan het aantal inwoners dat we bedienen. De middelen hiervoor waren volledig inzichtelijk in het budget dat het Rijk aan gemeenten beschikbaar stelt. Sinds 2023 zijn deze middelen onderdeel van de integrale uitkering die gemeenten binnen het gemeentefonds ontvangen, en als gevolg daarvan minder goed traceerbaar. Onze gemeenten hebben daarom gekozen voor indexatie van het laatst bekende budget, los van de klantaantallen. Gezien de stijging van het aantal klanten resulteert de methode van slechts indexatie in een lager bedrag per inwoner dat voor ontwikkeling en begeleiding beschikbaar is. Dit effect wordt nog eens extra versterkt door het feit dat we de komende jaren de eerder opgebouwde bestemmingsreserve re-integratiemiddelen volledig inzetten. Vanaf 2028 is deze reserve uitgeput en nemen de middelen om te investeren in inwoners nog meer af.

In de opmaat richting de meerjarenbegroting doen we dan ook de eerste dringende aanbeveling om het deel dat de afgelopen jaren tijdelijk uit de opgebouwde reserve kon worden gefinancierd als gemeenten vanaf 2027 weer te gaan compenseren. Daarmee houden we de beschikbare middelen voor ontwikkeling op het geïndexeerde niveau.

Naast deze uitdagingen speelt daarbij ook nog de toenemende complexiteit en benodigde intensiteit van de dienstverlening als gevolg van de ondersteuningsbehoefte op meerdere leefgebieden van een relatief groot deel van onze inwoners. Om de inhoudelijke opdracht te vervullen, volstaat enkel het geïndexeerde budget dus niet langer. Uit een landelijk

uitgevoerde analyse blijkt dat gemeenten binnen het gemeentefonds voor dit doel meer middelen krijgen toegekend dan nu in de geïndexeerde re-integratiemiddelen tot uiting komt.

De tweede aanbeveling is dan ook om de middelen voor het investeren in de ontwikkeling van inwoners mee te laten ontwikkelen met de toename van het aantal inwoners dat door Laborijn wordt ondersteund. Het blijft dan mogelijk om alle inwoners die een beroep doen op onze dienstverlening te begeleiden en ondersteunen zodat zij kunnen (blijven) meedoen op de best passende plek in onze samenleving.

Doetinchem, januari 2024

J.T. Spruit
Algemeen directeur

Leeswijzer

Het eerste hoofdstuk betreft de strategische context waarin Laborijn opereert. Hier gaat het onder meer over de ontwikkeling van de Participatiewet 2015, de positionering en profilering van het sociaal ontwikkelbedrijf Laborijn, de beweging naar steeds meer integraal en overstijgend samenwerken binnen het sociaal domein in het belang van de inwoner en de strategische koers, visie en richting van Laborijn in lijn met de regionale en lokale opgave.

In het tweede hoofdstuk nemen we u mee in de klantstromen. Dit vooral kwantitatieve hoofdstuk, met als belangrijke bron de CPB-ramingen, neemt u mee in welke diverse doelgroepen we onderscheiden en hoe de aantallen zich naar verwachting zullen ontwikkelen in de tijd. Dit hoofdstuk geeft daarmee duiding aan de omvang en aard van de taak en (verschuivende) opdracht van Laborijn.

Met het derde hoofdstuk nemen we u mee in de inhoud van deze taak en opdracht van Laborijn. We behandelen achtereenvolgens de verschillende pijlers (mensontwikkeling, inkomenszekerheid en levensloopbestendig werkgeverschap voor de Wsw; in de begroting ook wel programma's genoemd). We geven per pijler aan wat de belangrijkste inhoudelijke beleidsontwikkelingen zijn die naar verwachting binnen de looptijd van de kadernota vorm en uitwerking krijgen. Dit gerelateerd aan de te verwachten ontwikkeling van de te bedienen klantstromen. Ook is er met een separate paragraaf aandacht voor het programma overhead en reserves.

Het vierde hoofdstuk betreft de financiële context en geeft een beeld van hoe de verschillende budgetten zich de komende jaren naar verwachting zullen ontwikkelen. Dit ook weer gerelateerd aan de te verwachten ontwikkeling van de te bedienen klantstromen.

We beschrijven in al deze hoofdstukken de relevante ontwikkelingen op landelijk niveau, zoals onder meer vastgelegd in de Rijksbegroting, en maken een inschatting van de doorwerking op lokaal niveau, mede op basis van het gemeentebeleid. Ook worden hierbij de belangrijke inhoudelijke ontwikkelingen voor Laborijn benoemd.

In de inhoudelijke hoofdstukken laten we schuin gedrukt tussen de beschrijving van de context, aanleiding en ontwikkelingen steeds de kader stellende items zichtbaar tot uitdrukking komen. Deze kader stellende items vormen de basis en input voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028.

De laatste pagina's van deze kadernota dienen als samenvatting met een overzicht van alle kader stellende items. Hiermee ligt er met deze kadernota een belangrijk kader voor de verdere invulling en uitwerking van de P&C-cyclus.

1. De strategische context waarin Laborijn opereert

Dit eerste hoofdstuk beschrijft de strategische context van Laborijn bij de uitvoering van de Participatiewet, de Wet sociale werkvoorziening en de Wet inburgering. Allereerst geven we duiding aan de ontwikkeling van de Participatiewet vanaf 2015 tot dusver en waar het onderdeel werk en inkomen zich naar verwachting de komende jaren naartoe beweegt. We besteden hierbij expliciet aandacht aan de Participatiewet, gezien de mate waarin deze wet landelijk een ontwikkeling doormaakt. Daarna typeren we Laborijn vanuit de hieruit voortvloeiende positionering en profilering van het sociaal ontwikkelbedrijf Laborijn en haar ondersteuningsinfrastructuur; functionaliteiten die van belang zijn voor iedere arbeidsmarktregio en nodig om de gemeentelijke doelen en uitdagingen in het sociaal domein te realiseren. We beschrijven vervolgens de beweging binnen het sociaal domein naar steeds meer integraal en overstijgend samenwerken in het belang van de kwetsbare inwoner en wat dit voor Laborijn als partner in dit sociaal domein betekent. Tenslotte beschrijven we de strategische koers, visie en richting van Laborijn die hier logischerwijs uit voortvloeit en in lijn is met de regionale en lokale opgave.

1.1 De ontwikkeling van de Participatiewet 2015 en de rol van sociaal ontwikkelbedrijven met hun ondersteuningsinfrastructuur

De Participatiewet 2015 voor een inclusieve arbeidsmarkt

De Participatiewet is in 2015 ingevoerd. Met de komst van deze wet is de instroom in de Wsw afgesloten en de Wajong alleen nog beschikbaar voor mensen die geen arbeidsvermogen meer hebben. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet, die moet bijdragen aan de ambitie van de overheid om te komen tot een inclusieve arbeidsmarkt. Dit is een arbeidsmarkt die plaats biedt voor jongeren en ouderen en voor mensen met en zonder beperking. Er is bewust gekozen voor één regeling, zodat voor iedereen, ongeacht de uitkeringsachtergrond, hetzelfde instrumentarium beschikbaar is, om vervolgens maatwerk te kunnen bieden en mensen zoveel mogelijk te laten participeren op de reguliere arbeidsmarkt.

Door de afsluiting van de toegang tot de Wsw, en doordat de Wajong alleen nog beschikbaar is voor een beperkte groep mensen, zijn de gemeenten – naast de klassieke groep bijstandsgerechtigden en de krimpende groep Wsw'ers – verantwoordelijk voor een elk jaar grotere groep mensen met een arbeidsbeperking die niet zelfstandig het minimumloon kan verdienen. In lijn met de bedoeling van de Participatiewet gaan er op termijn meer mensen met een beperkte loonwaarde bij reguliere werkgevers aan de slag. Een belangrijke vraag voor gemeenten is hoe zij de ondersteuningsstructuur voor de doelgroep van de Participatiewet inrichten en wat daarbinnen de opgave is van de sociaal ontwikkelbedrijven, zoals Laborijn.

De (grotere) rol van sociaal ontwikkelbedrijven

In het verlengde van de motie Ceder/Palland is door Berenschot in juli 2023 een onderzoek uitgebracht over de toekomstige infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Het onderzoeksrapport[1] laat zien dat sociaal ontwikkelbedrijven een cruciale rol vervullen in het bieden van extra ondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben bij het vinden en behouden van werk. Dat geldt dus ook voor het organiseren van werkzaamheden in een beschutte omgeving. Het uitgangspunt is dat elke gemeente beschut werk aan iedere inwoner biedt die dit nodig heeft. Het maakt niet uit waar je als werkzoekende woont of je aanspraak kunt maken op beschut werk; de vastgestelde ondersteuningsbehoefte is daarbij bepalend. Het is daarom belangrijk dat deze infrastructuur ook in de toekomst overal in het land voldoende beschikbaar komt en blijft.

[1] Rapport OZ Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven (Berenschot, juli 2023)

Daarbij krijgen sociaal ontwikkelbedrijven qua samenstelling met een steeds complexer wordende en meer diverse doelgroep te maken. De vraag hierbij is wat de rol van het sociaal ontwikkelbedrijf is en welke passende financieringsmogelijkheden daarbij horen. Deze toenemende complexiteit van de doelgroep en de bijbehorende ondersteuningsvraagstukken betekenen ook iets voor de aard van het sociaal ontwikkelbedrijf. De komende jaren zal dat richtinggevend zijn voor de koers van de organisatie en dienstverlening.

Kaderstellend (nr.1): met de uitkomst van het onderzoek over de toekomstige infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven is de verwachting een aanzienlijk grotere rol voor sociaal ontwikkelbedrijven, zoals Laborijn, dan in de huidige context. De toenemende complexiteit van de meer diverse doelgroep betekent ook iets voor de aard van het ontwikkelbedrijf.

De ondersteuningsinfrastructuur en functionaliteit in iedere arbeidsmarktregio

De Participatiewet is erop gericht om mensen die daar zelf niet toe in staat zijn, zo snel en zo regulier mogelijk aan het werk te helpen en te houden. De Sociaal-Economische Raad (SER) benoemt 6 functionaliteiten die binnen de ondersteuningsinfrastructuur aanwezig moeten zijn om dit doel te bereiken[2]:

1. Het bieden van detacheringsfaciliteiten naar reguliere werkgevers
2. Het bieden van een voorziening voor beschut werk
3. Het bieden van goede matching en begeleiding: het in kaart brengen van vraag en aanbod met de daarbij behorende competenties, alsmede inzet jobcoaches en accountmanagers
4. Het inspelen op en samenwerken met lokale en regionale werkgeversnetwerken
5. Het ontwikkelen van werknemersvaardigheden: het startklaar maken van mensen
6. Het adviseren van werkgevers en helpen bij aanpassing van werkprocessen op maat

Op basis van het onderzoek van Berenschot[3] zijn daar de volgende 2 functionaliteiten aan toegevoegd:

7. Het vinden, herkennen en diagnosticeren van kandidaten
8. Het bieden van dienstverlening aan mensen zonder indicatie beschut, die (nog) niet bij reguliere werkgevers aan de slag kunnen

Uit het onderzoek komt echter ook naar voren dat er een groep is waarmee niet expliciet rekening is gehouden door het Rijk. Het gaat om mensen die niet behoren tot de doelgroep beschut, maar voor wie het (nog) niet lukt om bij reguliere werkgevers in een dienstbetrekking aan de slag te komen of om mensen die wel aan het werk waren bij reguliere werkgevers, maar tijdelijk zijn uitgevallen (en een vangnet nodig hebben). Dit betreft een grote en groeiende groep die geholpen kan worden met bij voorkeur een (tijdelijke) dienstbetrekking bij bijvoorbeeld een sociaal ontwikkelbedrijf. Ook kunnen zij op andere manieren worden ondersteund, bijvoorbeeld in de vorm van werkervaringsplekken, proefplaatsingen en vrijwilligerswerk. Deze grote en groeiende groep is bij de invoering van de Participatiewet echter niet benoemd en er zijn niet apart financiële middelen voor beschikbaar gesteld, anders dan het vrij besteedbare re-integratiebudget.

In de Kamerbrief ‘Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven’ d.d. december 2023 en de ‘Verkenning uitvoeringsperspectieven voor duurzame baankansen’ d.d. december 2023 zijn oplossingsrichtingen en maatregelen geschetst die een eerste stap kunnen vormen in de richting van een duurzame infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Het gaat hierbij om het verder bevorderen van beschut werk en het stimuleren van gemeenten om de lokale infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven duurzaam in te richten. Hiervoor wordt aan gemeenten gevraagd concrete plannen te maken waarvan de goedkeuring ligt bij de

[2] Advies van de SER 'Sociale infrastructuur kwetsbare groepen binnen de Participatiewet' (2016)
[3] Rapport OZ Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven (2023)

gemeenteraden. Om deze plannen te maken en uit te voeren, ontvangen gemeenten een transformatiebudget en kunnen gemeenten en sociaal ontwikkelbedrijven gebruik maken van een ondersteuningsprogramma. Daarnaast wordt een structurele infrastructurele opslag ingevoerd. Deze opslag maakt meer ruimte voor banen voor mensen die tijdelijk of langdurig moeten terugvallen op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven, zodat zij - waar mogelijk - vervolgens de stap naar regulier werk kunnen zetten. Daarnaast wordt via benchmarking en explicitering van budgetten gestimuleerd dat er beter kan worden gestuurd op de ambitie om zoveel mogelijk mensen passend aan het werk te helpen.

Voor 2024 is er een eenmalig budget van € 63,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Budget dat nodig is om de infrastructuur door te ontwikkelen en toekomstbestendig te houden. De incidentele investeringen komen in de periode van 2025 tot en met 2034 neer op in totaal circa € 330 miljoen. De structurele investeringen bedragen € 35 miljoen vanaf 2035. Over de inhoudelijke bestedingsvoorstellen is positieve besluitvorming binnen SZW en bij het Ministerie van Financiën. Besluitvorming over deze maatregelen en de budgettaire inpasbaarheid wordt betrokken bij de voorjaarsbesluitvormig. Bij positieve besluitvorming worden de inhoudelijke bestedingsvoorstellen formeel bekrachtigd. Dan kunnen expliciete maatregelen worden aangekondigd, inclusief de beschikbaarheid van structurele middelen.

Kaderstellend (nr.2): voor 2024 is er een eenmalig budget van € 63,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven en er lijkt vanaf 2025 zicht te zijn op incidentele en structurele investeringen die nodig zijn om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven door te ontwikkelen en toekomstbestendig te houden.

Participatiewet in balans

Een laatste belangrijke ontwikkeling die in dit kader relevant is en genoemd moet worden, is de invoering van de nieuwe Participatiewet in balans. In de uitvoering van de huidige Participatiewet worden door inwoners en professionals ongewenste effecten ervaren. Strikte eisen en verantwoordelijkheden leiden soms tot onbedoelde en ongewenste effecten, waarbij in de uitvoering soms te weinig ruimte wordt gevoeld om in specifieke situaties het benodigde maatwerk te bieden. In 2021 is het toenmalige kabinet daarom een traject gestart om de Participatiewet te verbeteren. Als onderdeel hiervan is de wet gewogen op eenvoud, menselijke maat en uitvoering. Laborijn juicht deze ontwikkeling toe en ziet het traject om de Participatiewet in balans te brengen volledig in lijn met onze bedoeling.

Het wetstraject is, gedurende de demissionaire periode van het kabinet, niet controversieel verklaard. Echter de voortgang van implementatie kent door de val van het Kabinet-Rutte IV in juli 2023 forse vertraging. De geplande invoering in 2024 lijkt niet meer haalbaar.

De beoogde nieuwe wetgeving kent 3 sporen. Het doel van het eerste spoor is de professionals meer handelingsruimte te geven om te doen wat nodig is om inwoners met een bijstandsuitkering goed te ondersteunen. Het tweede spoor betreft de herziening van de Participatiewet op langere termijn, gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- een realistisch mensbeeld in de Participatiewet
- versterking en ondersteuning van de intrinsieke motivatie van de inwoner
- een passend perspectief op participatie
- een toereikend sociaal minimum
- een doelmatig, maar ook voorspelbaar en begrijpelijk vangnet

Het derde spoor ziet op het vergroten van de vakkundigheid van de professionals die werken aan de uitvoering van de Participatiewet.

Hoewel de datum van invoering nu niet zeker is, mag wel worden verwacht dat de uitgangspunten en doelstellingen van de herijking in toekomstig beleid zullen terugkomen. Deze zijn immers gebaseerd op een door de samenleving breed gedragen gevoel dat bijstand genereus en activerend zou moeten zijn. Waarin enerzijds een toereikend bestaansminimum bestaat, maar waarin met oog voor de mogelijkheden en omstandigheden van de betrokkenen, ook plichten als passend worden gezien.

Kaderstellend (nr.3): Laborijn ziet het traject om de Participatiewet in balans te brengen volledig in lijn met haar bedoeling en gaat al zoveel mogelijk in de geest van de nieuwe 'Participatiewet in balans' acteren en zich in deze lijn verder doorontwikkelen.

1.2 Laborijn als 'Het sociaal ontwikkelbedrijf' met haar faciliteiten en dienstverlening

In deze paragraaf maken we de vertaling naar de organisatie Laborijn waar mede de strategische koers, visie en richting logischerwijs uit voortvloeit.

Laborijn als 'Het sociaal ontwikkelbedrijf'

Berenschot maakt in haar onderzoek onderscheid tussen 5 typen sociaal ontwikkelbedrijven[4]. Laborijn is een zogenaamd 'gecombineerd bedrijf': het sociaal ontwikkelbedrijf is gecombineerd met de sociale dienst(en) in één gezamenlijk bedrijf. Laborijn voert de Participatiewet en de Wet sociale werkvoorziening integraal uit en verzorgt zowel de uitkeringsverstrekking aan mensen met een bijstandsuitkering of het werkgeverschap aan mensen met een Wsw-indicatie als het aan de slag helpen en houden van mensen vanuit de doelgroep. Met het ook onderbrengen van de Wet inburgering in de Gemeenschappelijke Regeling Laborijn is er vanaf 2024 nog meer sprake van een integraal en gecombineerd sociaal ontwikkelbedrijf.

Destijds zijn er goede en weloverwogen keuzes in de aanloop naar en bij de oprichting van Laborijn gemaakt. Het rapport (her)bevestigt ons dat het gekozen model de meest integrale en toekomstbestendige is; een model of organisatievorm die de transformatie in het sociaal domein onderdeel werk en inkomen maximaal faciliteert. In vergelijking met alle verschillende type organisatievormen die hiervoor staan opgesteld in Nederland, heeft de Gemeenschappelijke Regeling Laborijn al de meest integrale organisatievorm en (van 2 van haar 3 deelnemers) de meest vergaande rol toebedeeld gekregen. Daarnaast worden delen van haar dienstverlening via dienstverleningsovereenkomsten ook beschikbaar gesteld aan gemeenten in de regio.

'De infrastructuur' van Laborijn

Berenschot definieert 'de infrastructuur' als *"het geheel van de binnen een arbeidsmarktregio beschikbare faciliteiten en dienstverlening ten behoeve van de realisatie van de doelen van de Participatiewet"*[5]. Het is noodzakelijk dat de door de SER en Berenschot genoemde 8 functionaliteiten[6] in onze arbeidsmarkregio aanwezig zijn. Laborijn levert integraal een bijdrage aan al deze 8 functionaliteiten. Hierbij zetten we nog niet voor alle doelgroepen en inwoners die dit nodig hebben de voor hen gewenste of benodigde (combinatie van) beschikbare functionaliteiten in, waarbij dit wel een nadrukkelijke wens en inhoudelijke ambitie van Laborijn is. Een mooi voorbeeld is het breder inzetten van de detacheringsfaciliteit richting reguliere werkgevers.

Kaderstellend (nr.4): Laborijn geeft invulling aan haar nadrukkelijke wens en inhoudelijke ambitie om voor alle doelgroepen die dit nodig hebben een integrale bijdrage te leveren met inzet van de voor hen gewenste of benodigde (combinatie van) beschikbare functionaliteiten.

[4] Zie p.7 onderzoeksrapport.
[5] Zie p.18 onderzoeksrapport.
[6] Zie de eerdere opsomming in paragraaf 1.1.

Hierbij is het van belang te benadrukken dat onder het begrip ‘de infrastructuur’ dus veel meer valt dan de fysieke werk- en ontwikkelomgeving, oftewel de Werkleercentra (WLC’s), van Laborijn. Het gaat in de eerste plaats ook om de werkplekken voor onze kwetsbare doelgroep bij reguliere werkgevers, buiten de muren van Laborijn. Met de (relatief snelle) afname van de Wsw is het cruciaal dat deze beschikbare en voor onze kwetsbare doelgroep geschikte werkplekken niet gaan verdwijnen en behouden blijven. Waar het bij ‘de infrastructuur’ in de tweede plaats óók – en misschien wel júist - over gaat, naast de faciliteiten, is de dienstverlening. Hier gaat het dan om alle kennis en ervaring ten aanzien van screening, arbeidsdiagnose, ontwikkeling, re-integratie, participatie, loonwaardemeting, jobcoaching en werkgeversdienstverlening, zoals jobcarving, functiecreatie, arbeidsbemiddeling en HR- en arbeidsmarktvraagstukken. Alle kennis en expertise die jarenlang is opgebouwd, doorontwikkeld en ingezet voor de Wsw-doelgroep, en vervolgens ook voor de inwoners met een participatiewet-uitkering, blijft in de toekomst broodnodig voor alle (nieuwe en/of groeiende) doelgroepen.

Talentbehoud van professionals

In het volgende hoofdstuk wordt duidelijk dat onze klantaantallen de komende jaren zullen stijgen. Daarbij vindt er per saldo niet alleen groei plaats, maar ook een verschuiving in de aard en omvang van de verschillende doelgroepen die we zullen gaan bedienen. Daarbij gaat deze zowel kwantitatieve als kwalitatieve verschuiving voor de verschillende doelgroepen niet gelijk op. In zijn totaliteit betekent het echter wel dat het aantal inwoners dat we bedienen zal toenemen. Daarbij zien we dat de complexiteit van de dienstverlening toeneemt als gevolg van de meervoudige problematiek en begeleidingsbehoefte. Dit vraagt om specialistische begeleiding. Het is erg van belang dat we het talent van onze professionals behouden en verder doorontwikkelen. Talent dat schaars is en in de toekomst broodnodig blijft voor het bedienen van (de optelsom van) alle doelgroepen. Tevens is het van belang dat we Laborijn profileren als een aantrekkelijke werkgever voor toekomstig talent. We investeren daarom bijvoorbeeld in stages en traineeships. Deze transitie en transformatie heeft als gevolg een tijdelijke puzzel ten aanzien van formatie en competenties ter overbrugging om de dienstverlening op peil te houden. Waarbij dit extra complicerend is doordat voor de verschillende doelgroepen een andere wijze van financieren van toepassing is. Voor de continuïteit van Laborijn is daarom een meerjarig perspectief en positionering van belang.

1.3 Integraal en overstijgend (samen)werken in het belang van de (kwetsbare) inwoner

Het invoeren van de Participatiewet, het afsluiten van de toegang tot de Wsw en de Wajong alleen nog beschikbaar voor een beperkte groep mensen betekent niet dat de problematiek van onze inwoners is 'opgelost', verdwenen of gewijzigd. Zoals eerder beschreven beschikt Laborijn over een ondersteuningsinfrastructuur om inwoners te kunnen begeleiden in hun ontwikkeling en (zo mogelijk) naar betaald werk. Het begeleiden van de inwoner naar werk of de beste plek in de samenleving is in toenemende mate complex en vraagt nauwe samenwerking met diverse andere partijen binnen het sociaal domein.

Zo hebben de pilots Simpel Switchen en Activerend Werken laten zien dat voor het eenvoudig (tijdelijk) kunnen switchen tussen bijvoorbeeld dagbesteding en werk (en vice versa) door meerdere partijen in het sociaal domein nauw met elkaar moet worden samengewerkt. De domeinen werk en zorg of maatschappelijke ondersteuning komen hierbij tenslotte samen. Naast het sociaal ontwikkelbedrijf zijn ook gemeenten en zorgaanbieders daarvoor relevant. Bij grensvraagstukken kan alleen door een nauwe samenwerking effectief worden gehandeld, zoals in de toegang tot de juiste voorzieningen, de verdeling van verantwoordelijkheden, de inzet van de noodzakelijke expertise en financieringsmethoden. De problematiek van een inwoner raakt immers vaak meerdere levensdomeinen en vraagt daarmee om een integrale benadering en een integrale aanpak of oplossing. Een oplossing

die voor de inwoner los staat van de specifieke toepasselijke regelgeving en het bijbehorend budget.

Deze integrale werkwijze vraagt een nauw samenspel met de andere partijen in het sociaal domein om ons heen. Daar waar de opbrengst wordt gerealiseerd, is niet altijd de plek waar de kosten worden gemaakt. Dit geldt over en weer in de verschillende domeinen. Kosten die bijvoorbeeld in de gezondheidszorg worden gemaakt, kunnen als resultaat hebben dat een inwoner weer kan werken. De opbrengst ligt dan (ook) in het sociaal domein. Omgekeerd kan de zingeving van werk een positief effect hebben op het mentale welbevinden en (ook) financieel voordeel voor de geestelijke gezondheidszorg opleveren. Laborijn ziet graag dat we ons in de onderlinge samenwerking niet laten belemmeren en tegenhouden door de schotten en hokjes bij het zetten van de juiste stappen in het belang van het welzijn van de inwoner. Deze integrale en overstijgende manier van denken en wijze van samenwerken moet worden geconcretiseerd, geborgd en bestendigd.

Laborijn kan en wil haar instrumentarium en de ondersteuningsinfrastructuur, gericht op ontwikkeling naar werk, graag breder (laten) benutten dan alléén voor inwoners met een bijstandsuitkering, een inburgeringsverplichting of een Wsw-indicatie. Ook voor inwoners die (nog) niet onder onze wettelijke opgave vallen, maar wel een soortgelijke problematiek kennen, kan ons instrumentarium en onze infrastructuur op verzoek van de gemeenten en onze samenwerkingspartners worden ingezet. Bijvoorbeeld voor nuggers[7], Oekraïners, vluchtelingen en inwoners met een Wmo-indicatie en een ontwikkelvraagstuk of -behoefte (Activerend Werken). Kortom, inwoners die niet tot onze wettelijke opgave behoren (er is geen grondslag vanuit de Participatiewet, Wet inburgering of Wsw), maar wel een ontwikkelbehoefte hebben waardoor de bestaanszekerheid van deze inwoners kan worden vergroot door hierin te investeren.

<u>Kaderstellend (nr.5):</u> Laborijn stelt als systeempartij haar instrumentarium en de ondersteuningsinfrastructuur op verzoek van de gemeenten en onze samenwerkingspartners graag ook beschikbaar voor klantstromen die niet tot onze wettelijke opgave behoren, maar wel passen in onze inhoudelijke opdracht gericht op ontwikkeling naar werk, en stimuleert daarbij de integrale en overstijgende manier van denken en de wijze van domein brede samenwerking.

Laborijn als vindplaats en voortrekker in de ontwikkeling van inwoners

In het licht van de huidige arbeidsmarkt blijven we investeren in de ontwikkeling van inwoners. Graag zien we dat al het nu nog onbenutte potentieel beschikbaar komt voor de arbeidsmarkt. Daar zetten we vol op in. Echter, gezien de veranderde samenstelling van de doelgroep is dat lang niet voor iedereen het perspectief. Van inwoners met voorheen vooral een activeringsprofiel naar inwoners met steeds meer een zorgprofiel, en de beweging van de Participatiewet naar een zorgwet, ligt de nadruk hierbij steeds meer op participatie. Waarbij participatie is gerelateerd aan de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en het gedachtegoed van Simpel Switchen en Activerend Werken en vanuit verschillende disciplines steeds meer integraal wordt beschouwd en opgepakt. Het aandeel inwoners van de totale doelgroep dat geschikt is voor een activeringstraject, gericht op een tijdelijk verblijf en de stap naar werk, wordt steeds kleiner. De opgave van Laborijn voor de meest kwetsbare doelgroep met multi-problematiek is daarmee steeds ingewikkelder en groter geworden. Dit vraagt intensievere inzet van instrumenten en aandacht en resulteert als gevolg daarvan in een stabiele inzet (van formatie) voor inwoners (met name voor diegenen met een grotere en/of structurele afstand tot de reguliere arbeidsmarkt).

[7] Niet uitkeringsgerechtigden.

<u>Kaderstellend (nr.6):</u> Laborijn is als 1 van de systeempartijen in het sociaal domein een belangrijke vindplaats die alle inwoners met een ondersteuningsbehoefte in beeld heeft en voortrekker in de samenwerking van alle partijen rondom de ontwikkeling van deze inwoners.

Simpel Switchen en Activerend Werken

Laborijn richt zich met Simpel Switchen op het zo adequaat mogelijk (mede) faciliteren van de overgangen in de participatieketen. Dat doen we in nauw samenspel met tal van netwerkpartners. Daarbij staat onze bedoeling centraal waarbij we de inwoner ontwikkelstappen willen laten zetten naar (bij voorkeur) de reguliere arbeidsmarkt. Dit doen we door te faciliteren in een zo passend mogelijke (werk)omgeving. Hiervoor is de kennis en ook het instrumentarium van partners nodig.

Bij deelnemers bestaat veelal angst voor verlies van inkomen en rechten wanneer zich een wijziging voordoet in de (werk)situatie. Daarbij zorgt de overgang naar een nieuwe plek, zoals van dagbesteding naar betaald werk, voor het nodige papier- en regelwerk door de verschillende wijzen van financieren van deze plekken. De ketensamenwerking die wordt gerealiseerd, helpt de inwoners echter om gemakkelijker door te kunnen stromen. Oftewel: Simpel Switchen.

Activerend Werken brengt daarbij de domeinen werk en zorg samen voor inwoners die onder de Participatiewet vallen en/of gebruik maken van een voorliggende voorziening of een voorziening op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of Jeugd. Een aanpak die ertoe leidt dat iedere inwoner die gebruik maakt van een voorziening in het sociaal domein een eigen ontwikkelplan wordt geboden, waar mogelijk gericht op werk. Een plan gebaseerd op een gedeelde visie op participatie en activering. Een plan waarbij de ontwikkeling van de inwoner centraal staat en de behoefte leidend is en niet wordt bepaald door de toepasselijke regelgeving. Inwoners kunnen daardoor meedoen op de voor hen best passende plek. Ook bij Activerend Werken wordt intensief, integraal en waar nodig financieel ontschot samengewerkt met een scala aan zorgpartners.

Het beoogde succes van deze werkwijze vraagt om uitvoeringsruimte voor de professionals van alle betrokken partijen om samen met de inwoner tot een goed en integraal plan van aanpak met de inzet van de juiste expertises te kunnen komen. De leidende vraag hier is, los van het formele aanbod en het bijbehorend budget van partijen, wat er nodig is voor de inwoner om het ontwikkelperspectief en de bestaanszekerheid te verbeteren. Hierbij is het van belang dat professionals de handelingsvrijheid en experimenteerruimte krijgen, zodat zij ‘buiten de lijntjes’ gaan kleuren, of buiten de gebaande paden gaan treden, in het belang van het ontwikkelperspectief en de bestaanszekerheid van de inwoner.

<u>Kaderstellend (nr.7):</u> het gedachtengoed ‘Simpel Switchen’ - het vereenvoudigen van het wisselen tussen de verschillende fasen in de participatieketen - is ingebed in onze reguliere werkwijze. Als doorontwikkeling hiervan wordt onder de noemer 'Activerend Werken' een verdiepende invulling gegeven door de domeinen werk en zorg samen te brengen en de ontwikkeling van de inwoner centraal te stellen. Hiermee wordt een volgende stap gemaakt om de inwoner te bedienen met een brede, integrale en zo nodig financieel ontschotte dienstverlening.

Laborijn als partner in de regionale arbeidsmarktregio

Arbeidsmarktvraagstukken stoppen niet bij de gemeentegrens. In de Arbeidsmarktregio Achterhoek werken we samen met werkgeversorganisaties, vakbonden, onderwijspartijen, UWV en gemeenten aan een betere balans tussen vraag en aanbod op de regionale arbeidsmarkt. Laborijn is daarin partner en levert daarin actief haar bijdrage. We willen zoveel mogelijk inwoners aan het werk helpen en houden, zodat zij zichzelf kunnen redden in onze samenleving. En we willen dat werkgevers in de regio voldoende gekwalificeerde medewerkers kunnen vinden en behouden voor een gezonde, duurzame bedrijfsvoering. Om inzicht, overzicht en samenhang te creëren in dit complexe speelveld is in de Achterhoek

gekozen voor programmasturing. Onder het programma ‘Arbeidsmarkt’ vallen alle projecten en activiteiten van onze arbeidsmarktregio. Via de 3 programmalijnen brengen we daarin ordening aan: Van werkloosheid naar werk, Van werk naar werk en Iedereen doet mee.

Laborijn neemt met tal van professionals deel aan de overleggen, projectteams en kennistafels. Ter illustratie noemen we graag een drietal actuele voorbeelden. Allereerst de projectmatige aanpak rondom onbenut arbeidspotentieel. We realiseren in de Achterhoek een sluitende aanpak van leerlijnen voor kansrijke branches in onze regio. Laborijn vervult daarin een trekkende rol ten aanzien van de leerlijn Horeca. Binnen onze arbeidsmarktregio draait daarnaast een goed functionerend Regionaal Mobiliteitsteam (RMT). Laborijn levert daarvoor professionals en stelt haar infrastructuur voor een brede groep beschikbaar. Laborijn is tevens deelnemer aan het Actieplan Achterhoekse Jongeren. Vooruitlopend op een te vormen regionaal jongerenpunt experimenteren we al met een meer regionale werkwijze met tal van partijen om voor jongeren een sluitende aanpak op maat te bieden.

In de afgelopen jaren hebben we veel ervaring opgedaan in het regionaal vormgeven van projecten. Vanuit deze ervaring bouwen we inmiddels aan een meer vaste regionale arbeidsmarktinfrastructuur. Vanuit het Rijk wordt gestuurd op een aantal vaste faciliteiten die per arbeidsmarktregio beschikbaar moeten komen.

Kaderstellend (nr.8): Laborijn is partner binnen de arbeidsmarktregio Achterhoek en levert daarin actief haar bijdrage om de arbeidsmarktinfrastructuur van regio Achterhoek door te ontwikkelen; waar dat kan sluiten we proactief regionaal aan en pakken het in co-creatie samen met onze regionale partners op.

1.4 De strategische koers in lijn met de lokale en regionale opgave

Uit de vorige paragrafen wordt duidelijk dat Laborijn opereert in een dynamisch en veranderend speelveld. Recent hebben we met onze stakeholders een traject doorlopen waarin we de koers hebben herijkt. Daarin werd duidelijk dat we een breed gedragen gemeenschappelijke visie hebben over welke rol en positie Laborijn in het sociaal domein al vervult en de richting waarin we ons nadrukkelijker mogen ontwikkelen. De belangrijkste conclusies samengevat:

- Alle deelnemende gemeenten vinden het belang van behoud (dan wel versterking) van de infrastructuur van het sociaal ontwikkelbedrijf groot. De wetgeving verandert, maar daarmee nog niet het gegeven dat er mensen zijn die als gevolg van allerlei oorzaken niet zonder ondersteuning van de (lokale) overheid mee kunnen doen aan de arbeidsmarkt. De deelnemende gemeenten willen een goede infrastructuur behouden voor mensen die zich niet op eigen kracht op de arbeidsmarkt kunnen redden. Het is duidelijk dat ondanks de krapte op die arbeidsmarkt een deel van de inwoners ondersteuning van de lokale overheid nodig heeft, hetzij tijdelijk, hetzij permanent. Dat betekent dat de (ook financiële) effecten van de dalende Wsw op de bedrijfsvoering van Laborijn een antwoord moeten krijgen. Een leegloop/afbouw-scenario is niet aan de orde. Daarbij willen de gemeenten aansluiten bij de mogelijkheden die de Rijksoverheid biedt om de infrastructuur in stand te houden.
- Niet de (wettelijke) regelingen, maar de ondersteuningsvraag van inwoners moet daarbij centraal staan. Gemeenten willen de toegang tot voorzieningen lokaal – zo dichtbij mogelijk – organiseren; natuurlijk in verhouding tot de kosten die met zo’n organisatie gemoeid zijn. ‘Bestaanszekerheid’ staat hoog op de bestuurlijke agenda’s. Niet de wetgeving, maar de thematiek waarmee de inwoner geconfronteerd wordt, is van belang: wat heeft een inwoner nodig om mee te kunnen doen op de best passende plek? Keuzes in de vorm van bijvoorbeeld een traject of ondersteuning worden vervolgens in het juridische kader ingepast.

- De organisatie (Laborijn) is als uitvoerende partij van en voor de aangesloten gemeenten niet alleen inzetbaar als uitvoerder van de wetten, maar heeft ook een ruime expertise op (in brede zin) het terrein van werk en inkomen. De deelnemende gemeenten willen graag dat Laborijn actief meedenkt over de ontwikkelingen in het sociaal domein en met beleidsvragen in dit complexe werkveld. De ruim aanwezige expertise moet benut worden om daadwerkelijk beleidsmatige veranderingen tot stand te brengen. Zo kan de ervaring van Laborijn met bijvoorbeeld de ondersteuning van Oekraïners of zelfstandig ondernemers goed benut worden, en daarmee ook de ervaring van de organisatie om dergelijke ingewikkelde onderwerpen in korte tijd conceptueel maar vooral ook praktisch aan te pakken. Laborijn is een professionele, betrouwbare partij van en voor de gemeenten, die in brede zin inzetbaar is of kan zijn om die ondersteuning waar te maken, passend binnen de opdracht die Laborijn heeft.
- Aalten en Doetinchem willen graag dat Laborijn een brede partij is en blijft (of uitbreidt) op het terrein van werk en inkomen (ondersteuning zelfstandigen, verzorging toeslagen, bediening specifieke groepen). Montferland wil graag dat Laborijn de gemeente ondersteunt in de aanpak – het beleid – van de toenemende complexe materie.
- Alle deelnemende gemeenten willen graag dat Laborijn een actieve partij is in het sociaal domein. Afstemming, toegang en coördinatie zijn daarbij de sleutelbegrippen. De gemeenten regisseren. Het belangrijkste uitgangspunt is dat inwoners met hun hulpvraag centraal staan.
- Het verzorgen van dienstverlening aan andere gemeenten kan het beste plaatsvinden op ‘productniveau’. Daarbij staat wel voorop dat er in financiële termen een goede dekking van de bedrijfskosten geregeld is en dat er geen onverantwoorde risico’s worden genomen. Uitbreiding van de dienstverlening aan andere gemeenten moet een middel zijn om de infrastructuur voor de deelnemende gemeenten te versterken, maar is geen doel op zich.
- Laborijn werkt actief mee aan de verdere ontwikkeling van de infrastructuur van de arbeidsmarktregio.

Wij vertalen dit gezamenlijke beeld naar de strategische keuze, focus en hoogste prioriteit voor het sociaal ontwikkelbedrijf Laborijn in het concentreren op de verbreding en verdieping van de dienstverlening aan onze huidige 3 GR-gemeenten Aalten, Doetinchem en Montferland. Voor deze gemeenten richten we ons op het toevoegen van nog meer waarde ten aanzien van de 3 hoofdpijlers van Laborijn: inkomenszekerheid, mensontwikkeling en levensloopbestendig werkgeverschap voor onze Wsw-medewerkers. Hierbij valt te denken aan het intensiveren van de dienstverlening en tevens het uitbreiden met deze dienstverlening aan nieuwe doelgroepen. Prachtige voorbeelden hiervan zijn het voor Aalten en Doetinchem nu ook structureel in delegatie uitvoeren van de Wet inburgering, integraal en in samenhang met de uitvoering van de Participatiewet. Of de inbedding van de rol van cultuurvertaler en daarmee de versterking van de dienstverlening, ook voor anderstaligen met een migratieachtergrond die vallen onder de Participatiewet. Tenslotte is het uitvoeren van incidentele regelingen, zoals de energietoeslag en de leefgeldregeling voor Oekraïners, een mooi voorbeeld.

Aanvullend is het uitbreiden van dienstverlening aan andere gemeenten aan de orde. Dit is echter wel begrensd tot de Arbeidsmarktregio Achterhoek en afgebakend tot al bestaande producten en diensten. Denk hierbij aan het aanbieden van aanvullende producten en diensten aan de huidige DVO-gemeenten. Een mooi recent voorbeeld is het overnemen van de Werkcarrousel voor de gemeente Bronckhorst waarmee Laborijn in feite met een vierde Werkleercentrum (WLC) heeft uitgebreid.

2. De klantstromen

In dit hoofdstuk nemen we u mee in de verwachtte klantstromen voor de komende jaren. Dit vooral kwantitatieve hoofdstuk, met als belangrijke bron de CPB-ramingen, neemt u mee in welke diverse doelgroepen we onderscheiden en hoe de aantallen zich ontwikkelen in de tijd. Dit hoofdstuk geeft daarmee duiding aan de omvang en aard van de (verschuivende) opdracht en taak van Laborijn.

Laborijn ziet haar klantenbestand langzaam wijzigen. Met de invoering van de Participatiewet is de toegang tot de Wsw stopgezet. De Wajong is alleen nog toegankelijk voor mensen met een volledige en duurzame arbeidsbeperking. Inwoners die voorheen in de Wsw en Wajong konden instromen, worden ‘de nieuwe doelgroepen’ binnen de Participatiewet genoemd. De effecten van deze instroom worden zo langzamerhand goed zichtbaar. Ook de ‘nieuw beschut’-doelgroep maakt zijn intrede binnen de Participatiewet. Op alle nieuwe doelgroepen is de Participatiewet van toepassing. Inwoners met een arbeidsbeperking worden middels een langdurige loonkostensubsidie (LKS) geplaatst bij werkgevers. Deze LKS is bedoeld om de verminderde loonwaarde van een medewerker voor de werkgever te compenseren.

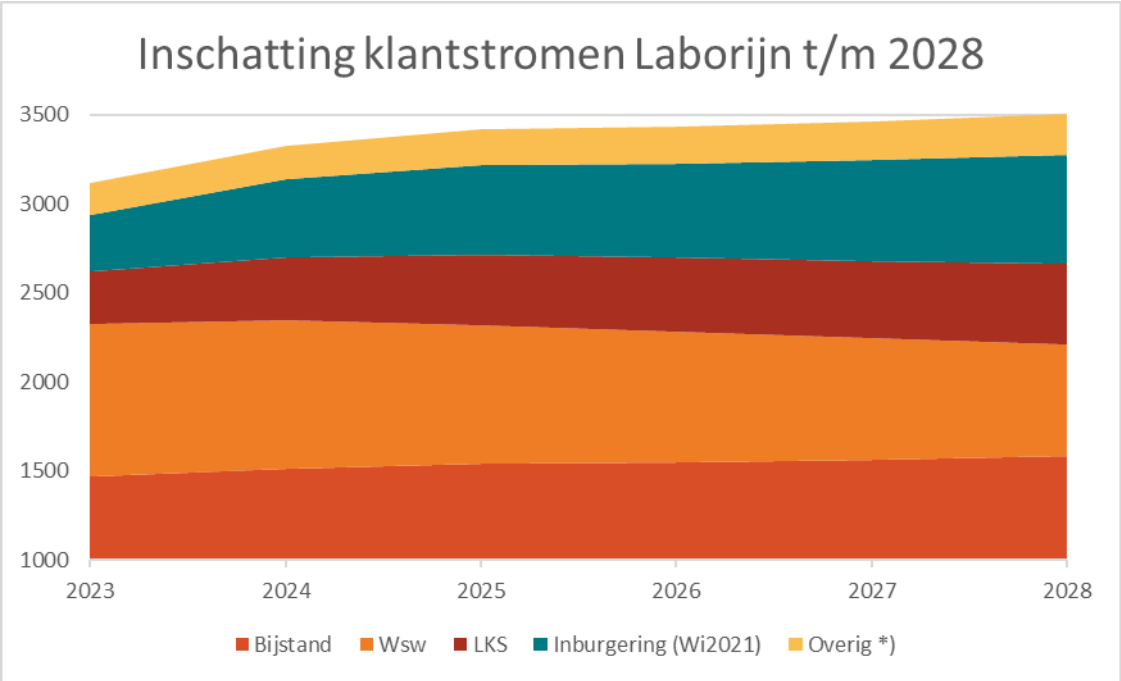
Voor wat betreft onze doelgroep zien we een toename van uitkeringsgerechtigden met een activeringsprofiel en een afname van inwoners met een re-integratieprofiel. Naarmate de tijd verstrijkt, zal tevens de doelgroep ‘nieuw Wajong en voormalig Wsw’ een steeds groter aandeel hebben in het totale bijstandsbestand. De landelijke verwachting is dat er vanaf 2024 een lichte netto stijging van het aantal mensen in de bijstand zal zijn. Omdat de verwachting ten aanzien van de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt in de regio Achterhoek positief is, is het zaak om maximaal in te zetten op het verkleinen van de eventuele afstand tussen mensen en het aanwezige werk.

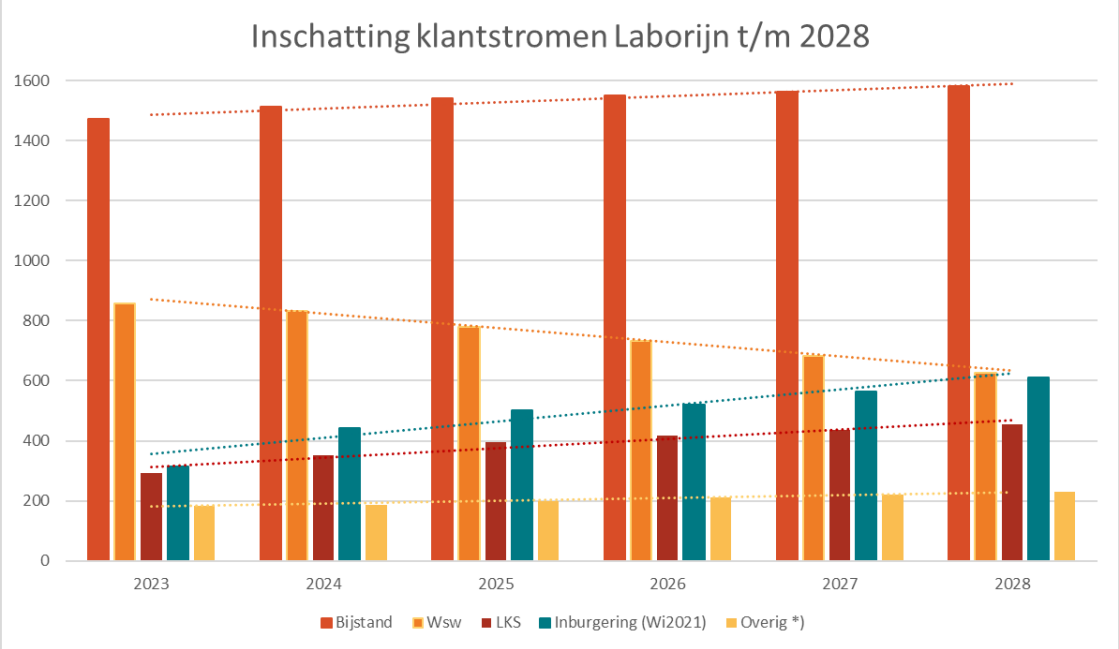
Daarnaast kennen we een nieuwe groep inwoners vanuit de Wet inburgering 2021. We zien dat de aanpak voor deze nieuwe inwoners intensief is en maatwerk vergt. De doelgroep inburgeraars gaat naar verwachting toenemen. Onze inschatting is dat de instroom van asielstatushouders per jaar met 10% gaat stijgen. Hierdoor stijgen de klantaantallen t/m 2028 aanzienlijk, ondanks dat de eerste inburgeraars na een periode van 3 jaar het inburgeringstraject zullen afronden.

Voor deze groep inwoners wordt de verbinding gemaakt tussen de Wet inburgering en de Participatiewet. Op dit moment[8] hebben 248 inwoners een inburgeringstraject. We zien hierbij dat 51% van deze 248 inwoners met een inburgeringstraject onder de nieuwe Wet inburgering 2021 ook een Participatiewet-uitkering ontvangt, namelijk 127 inwoners (waarvan 70% van de asielstatushouders en 15% van de gezinsmigranten).

Daarnaast ontvangen 92 huishoudens (128 inwoners) die vallen onder de oude Wet inburgering 2013 een bijstandsuitkering.

[8] Peildatum 27-12-2023.

Inschatting klantstromen Laborijn t/m 2028	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Bijstand	1471	1511	1541	1551	1563	1582
Wsw	857	834	779	732	682	626
LKS	292	352	396	417	436	456
Inburgering (Wi2021)	314	441	501	522	564	610
Overig *)	183	187	200	210	220	230
Totaal te bedienen	**3117**	**3325**	**3417**	**3431**	**3465**	**3504**

*) betreft studietoeslag, nieuw beschut, cao aan de slag, oekrainers, vso/nug

In bovenstaande tabellen is de ingeschatte ontwikkeling van het aantal te bedienen klanten tot en met 2028 inzichtelijk gemaakt. De landelijke verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk is van een Participatiewet-uitkering de komende jaren licht zal stijgen. Ook is te zien dat het aantal inwoners werkzaam met een loonkostensubsidie en jobcoaching gaandeweg zal toenemen. Duidelijk te zien is dat het aantal inwoners onder de Wet inburgering stijgt. Hiervan zal een deel ook bijstand ontvangen. Deze groei in het aantal inwoners dat we bedienen vanuit de Participatiewet en de Wet inburgering als grondslag compenseert ruimschoots de afname van het aantal Wsw-collega's met een dienstverband vanuit de Wet sociale werkvoorziening.

Een substantieel verschil met de vorige kadernota is dan ook dat er géén tijdelijk afbouwscenario (meer) van toepassing is en de opbouw eerder is gekomen en verder gaat toenemen op basis van de huidige prognoses. Daarbij vindt er een belangrijke kanteling in de klantstromen plaats en is er de komende jaren sprake van een wezenlijke verschuiving van onze focus en de aard van ons sociaal ontwikkelbedrijf.

Kaderstellend (nr.9): de landelijke verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk is van een Participatiewet-uitkering de komende jaren licht zal stijgen. Daarnaast zorgt de hoge instroom van inburgeraars voor een hoger gebruik van de bijstand en een groter aantal inburgeringstrajecten. Deze groei in het aantal inwoners dat we bedienen vanuit de Participatiewet en de Wet inburgering als grondslag compenseert ruimschoots de afname van het aantal Wsw-collega's met een dienstverband vanuit de Wet sociale werkvoorziening. Per saldo neemt de omvang van de opdracht en taak van Laborijn toe. Hierbij is er de komende jaren sprake van een wezenlijke verschuiving van onze focus en in de aard van ons sociaal ontwikkelbedrijf.

Specifiek inzicht in de doelgroep met een arbeidsbeperking en een doelgroepindicatie

Gezien de landelijke en regionale aandacht voor inwoners met een arbeidsbeperking hebben wij gemeend dat het helpend is om u aanvullend inzicht te verschaffen in de doelgroep van inwoners met een arbeidsbeperking en een doelgroepindicatie. Vanuit dit inzicht kunnen keuzes worden gemaakt over het wellicht intensiever en/of breder bedienen van (een deel van) deze doelgroep. Deze groep inwoners zit al deels in de cijfers zoals hierboven gepresenteerd, namelijk de inwoners die al dienstverlening van Laborijn ontvangen (in de vorm van een Participatiewet-uitkering en/of loonkostensubsidie (LKS) en jobcoaching). Een deel van deze doelgroep ontvangt (nog) geen dienstverlening van Laborijn, terwijl hier wel een doelgroepindicatie van toepassing is.

Op dit moment[9] is er van in ieder geval 472 huishoudens in Aalten en Doetinchem bekend dat er sprake is van een arbeidsbeperking met een doelgroepindicatie. Hierbij onderscheiden we de volgende categorieën:

1. Inwoners met een doelgroepindicatie met een Participatiewet-uitkering en zonder LKS. Dit zijn inwoners die nog niet werkzaam zijn en niet zelfstandig op eigen kracht in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Deze groep betreft nu 173 huishoudens.
2. Inwoners met een doelgroepindicatie zonder een Participatiewet-uitkering en met LKS. Dit zijn inwoners die wel werkzaam zijn en daarbij ondersteuning krijgen, zowel LKS voor de werkgever als jobcoaching voor de inwoner en werkgever, en die inmiddels zelfstandig op eigen kracht in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Deze groep betreft nu 266 huishoudens.
3. Inwoners met een doelgroepindicatie met LKS en aanvullende bijstand. In vergelijking met de vorige groep zijn dit inwoners die ook werkzaam zijn met ondersteuning, maar die nog niet volledig in het eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Deze groep betreft op dit moment 33 huishoudens.

[9] Peildatum 27-12-2023.

4. Inwoners met een doelgroepindicatie zonder een Participatiewet-uitkering en zonder LKS. Dit zijn niet-uitkeringsgerechtigde inwoners met een doelgroepindicatie. Hiervan zal een deel mogelijk in de toekomst recht hebben op een Participatiewet-uitkering, zoals VSO/PRO-jongeren. Het is onbekend welke omvang deze groep exact heeft.

Hierbij verwachten we in zijn algemeenheid dat deze doelgroep blijft groeien, omdat de Wsw is afgesloten, de Wajong alleen nog beschikbaar is voor mensen die geen arbeidsvermogen meer hebben, de verwachting is dat de bevolkingsgroei toeneemt en parttime werken voor een groter deel van onze inwoners het hoogst haalbare zal zijn.

3. De taak, opdracht en pijlers van Laborijn

In dit inhoudelijke hoofdstuk nemen we u mee in de inhoud van de taak en (verschuivende) opdracht van Laborijn. We behandelen achtereenvolgens de verschillende pijlers (in de begroting ook wel programma's genoemd): mensontwikkeling, inkomenszekerheid en levensloopbestendig werkgeverschap van de Wsw. We geven per pijler aan wat de belangrijkste inhoudelijke (beleids-)ontwikkelingen zijn die naar verwachting binnen de looptijd van de kadernota vorm en uitwerking krijgen. Dit gerelateerd aan de te verwachten ontwikkeling van de te bedienen klantstromen. Ook is er aandacht voor de kaders ten aanzien van de overhead en reserves die voor de begroting relevant zijn. In het bijzonder in deze kadernota voor de nieuwbouw van Laborijn.

3.1 Mensontwikkeling

In deze paragraaf beschrijven wij ten aanzien van de pijler Mensontwikkeling de belangrijkste context en onderwerpen of thema's. Waarbij we dit vertalen naar een aantal belangrijke kader stellende items, die vervolgens bepalend zijn voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028.

Faciliteren van ontwikkeling staat centraal, met een actief aanbod voor alle inwoners

Onze professionals leveren dagelijks een bijdrage om inwoners mee te laten doen op de voor hen best passende plek in de maatschappij. Wij helpen de inwoner aan betaald werk en als dat (nog) niet lukt bieden we ondersteuning bij het participeren in de samenleving. We zetten fors in op het faciliteren van de ontwikkeling van onze inwoners. We doen dit vanuit onze missie en een tweetal overtuigingen:

1. de mismatch tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt is groot en neemt naar verwachting de komende jaren niet af. Het aantal vacatures in Nederland overstijgt het aantal werkzoekenden. Vanuit deze krapte is het nodig om daar waar mogelijk inwoners met onbenut arbeidspotentieel die nog niet actief (kunnen) deelnemen op de arbeidsmarkt daar op termijn wel (duurzaam) toe in staat te stellen
2. inwoners die ontwikkelstappen zetten, werken actief aan verbetering van de eigen positie. Zij nemen actief deel aan de samenleving. In ons sociaal ontwikkelbedrijf zien wij dagelijks welke positieve effecten dit op inwoners heeft. Het deelnemen aan een programma van ontwikkelingsgerichte dag invulling, re-integratie en/of werk vergroot het gevoel van eigenwaarde, levert waardevolle contacten buitenshuis op (bijvoorbeeld met collega's) en maakt mensen gelukkiger. Kortom, het is van belang dat inwoners (kunnen) meedoen op de voor hen best passende plek

Kaderstellend (nr.10): alle inwoners met een Participatiewet-uitkering hebben een actief traject en aanbod om ontwikkeling mogelijk te maken.

Bij het ontwikkelen van inwoners maken we, naast de inzet van coaching en begeleiding, niet alleen dankbaar gebruik van de eigen instrumenten en infrastructuur van Laborijn, maar ook van die van onze samenwerkingspartners. Alleen in nauwe samenwerking tussen partijen, en door het ontschotten van geldstromen, zijn we in staat invulling te geven aan deze opgave.

Een doorlopende ontwikkellijn

Ook bij de inzet van de re-integratiemiddelen is een verbreding ingezet. Daar waar de inzet eerder vooral een directe bijdrage moest leveren aan volledige uitstroom uit de uitkering kiezen we nu ook vooral voor het (aantoonbaar) faciliteren van de ontwikkeling van inwoners. Daarbij zien we tussenstappen naar zorg, maatschappelijke participatie, vrijwilligerswerk en parttime werken ook als zeer wenselijke resultaten. Deze visie is vertaald naar de inrichting

van de organisatie waardoor we een doorlopende ontwikkellijn voor onze inwoners creëren. Een ontwikkellijn die de inwoner een verbetering van de bestaanszekerheid brengt, die leidt tot meer kansen en mogelijkheden, en kan leiden tot een gezondere manier van leven. Een investering in re-integratie en maatschappelijke participatie met een bredere positieve uitwerking op uitgaven in het brede sociaal domein.

De Participatieladder

De Participatieladder is een landelijke methode die zowel de individuele ontwikkelfase van de inwoner als de afstand tot betaald werk inzichtelijk maakt. Met de Participatieladder - en vooral de resultaten van de metingen – hebben consulenten de eigen caseload goed in beeld en kunnen, na verloop van tijd, ook de vorderingen van hun inwoners constateren en benoemen. Logischerwijs levert deze informatie ook aan bestuur en politiek meer inzicht in (de ontwikkeling van) het inwonersbestand van Laborijn en de gerealiseerde resultaten. Tevens is de Participatieladder een hulpmiddel bij meer integrale samenwerking door professionals vanuit verschillende samenwerkingspartijen in het sociaal domein. De ladder voorziet in een ‘eenheid in taal’.

Inwoners zetten stappen op de Participatieladder. Het doel is dat zij kunnen meedoen op de voor hen best passende plek. Dit zal zeker niet altijd leiden tot (volledige) uitstroom uit de bijstand. Het begeleiden van de inwoner naar de best passende plek kan ook leiden tot maatschappelijk rendement en tot opbrengsten of besparingen in andere onderdelen van het sociaal domein.

De wijze waarop Laborijn vormgeeft aan het methodisch werken biedt samen met de Participatieladder inzicht in alle activiteiten die zijn en worden ingezet om problemen in één of meerdere leefgebieden op te lossen. Het biedt inzicht in de behoefte van inwoners voor wat betreft het benodigde aanbod en levert ons tevens waardevolle informatie op voor een gewenste bijstelling of ontwikkeling van (nieuw) instrumentarium.

Ons huidige bestand kent een grote groep bijstandsgerechtigden die relatief veel lichamelijke, psychische en/of sociale hindernissen kent. Daardoor zijn deze inwoners in de praktijk (nog) niet of nauwelijks bemiddelbaar op de arbeidsmarkt. De problematiek van deze groep is complex waardoor een stap op de Participatieladder op termijn wel tot de

mogelijkheid behoort, maar eerst andere problemen moeten worden aangepakt, zoals problemen gelegen in gezondheid, verslaving of schulden, voordat re-integratie naar werk kan slagen. De stappen die hierin worden gezet, vertalen zich in eerste instantie niet direct tot zichtbare stappen op de Participatieladder.

Kaderstellend (nr.11): we maken de ontwikkeling van alle inwoners met een Participatiewet-uitkering inzichtelijk, onder andere door het gebruik van de Participatieladder.

Beschut werk

Beschut werk is bedoeld voor mensen met een lichamelijke, verstandelijke of psychische beperking. Het gaat daarbij om inwoners die alleen kunnen werken in een beschutte (beschermde) werkomgeving, onder aangepaste omstandigheden. Zij hebben meer begeleiding en aanpassing op hun werkplek nodig dan binnen een regulier arbeidsverband van een werkgever mag worden verwacht. Met een 'positief advies beschut werk' van het UWV heeft de inwoner recht op het aanbod van een dienstbetrekking waar werk in een beschutte werkomgeving kan worden uitgevoerd. Laborijn zorgt als uitvoerder van de Participatiewet voor het aanbieden van een dienstbetrekking beschut werk en een bijbehorende werkplek.

Zoals in het eerste inhoudelijke hoofdstuk over de strategische context al naar voren is gekomen, is het uitgangspunt van het Rijk dat elke gemeente beschut werk aan iedere inwoner biedt die dit nodig heeft. Het maakt niet uit waar je als werkzoekende woont of je aanspraak kunt maken op beschut werk; de vastgestelde ondersteuningsbehoefte is daarbij bepalend.

Het realiseren van beschut werk is echter geen doel op zich. Laborijn zoekt voor iedere inwoner steeds naar de best passende plek. Dit kan bij een indicatie een beschutte werkplek zijn, maar ook een andere voorziening of combinatie van voorzieningen kan het best passend zijn vanuit het ontwikkelperspectief van de inwoner. Dit wordt individueel en in overleg met de inwoner en bijvoorbeeld de (PRO/VSO) school onderzocht, besproken en ingeregeld. Beschut werk is daarmee onderdeel van de doorlopende ontwikkellijn gericht op de best passende plek en het benutten van ontwikkelperspectief.

Het realiseren van beschutte werkplekken is kostbaar. Naast de kosten voor de dienstbetrekking en loonkostensubsidie is ook inzet van intensieve begeleiding (jobcoaching) noodzakelijk. Complicerend daarbij is dat daar waar plaatsing van inwoners met een indicatie nieuw beschut bij een reguliere werkgever mogelijk is, deze werkgever niet altijd zelf een dienstverband wenst aan te gaan met deze inwoner. Laborijn treedt in voorkomende gevallen ook voor deze inwoners met een indicatie beschut werk zelf als formeel werkgever op. Het onderbrengen van deze inwoners met een arbeidsovereenkomst bij Laborijn, gecombineerd met een detacheringsovereenkomst bij de reguliere werkgever, maakt dat we hen niet op afstand plaatsen, maar zelf verantwoordelijkheid nemen en deze inwoners een volwaardige plek geven, als inclusieve werkgever. We geven daarmee de gehele nieuwe groep beschutte medewerkers de mogelijkheid tot groei in hun ontwikkeling en loopbaan. Deze medewerkers vallen onder de cao ‘Aan de slag’. Een cao speciaal voor mensen met een arbeidsbeperking die niet zelfstandig het minimumloon kunnen verdienen en die met behulp van loonkostensubsidie in dienst zijn bij een gemeente, een gemeenschappelijke regeling of een andere publieke organisatie belast met de uitvoering van de Participatiewet, met als doel om te worden begeleid naar een reguliere baan.

Er is een geleidelijke groei in het aantal dienstverbanden beschut werk bij Laborijn zichtbaar. Dit zal er waarschijnlijk in de komende jaren toe leiden dat op termijn aan de taakstelling zal worden voldaan, voor zowel gemeente Aalten als gemeente Doetinchem. De vraag zal zich dan gaan voordoen of er meer dienstverbanden dan de taakstelling (kunnen) worden

gerealiseerd of dat er alsdan sprake zal zijn van een wachtlijst. Laborijn gaat deze ontwikkeling de komende jaren nadrukkelijk monitoren en zal hierop anticiperen.

<u>Kaderstellend (nr.12):</u> Laborijn groeit de komende jaren toe naar de taakstelling nieuw beschut voor inwoners waarvoor dit de best passende plek is. Het realiseren van de taakstelling is echter geen doel op zich; als nieuw beschut de best passende plek voor de inwoner is, dan bieden we deze plek.

Het goede nieuws is dat er, voor het financieren van deze kostbare beschutte werkplekken, extra middelen komen voor beschut werk: per plek komt er € 2.157 aan begeleidingsbudget bij. In 2024 gaat dit in totaal om een investering van € 23,1 miljoen euro. Uiteindelijk wordt er € 64,7 miljoen euro structureel geïnvesteerd. Hiermee is er voor de gemeenten de mogelijkheid om het tekort per beschutte werkplek te dempen door dit extra begeleidingsbudget te alloceren aan het doel waarvoor dit is bedoeld.

<u>Kaderstellend (nr.13):</u> het door het Rijk extra beschikbaar gestelde begeleidingsbudget van € 2.157 per beschutte werkplek benutten we om het tekort per beschutte werkplek te dempen.

In de Kamerbrief ‘Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven’ d.d. 21 december 2023 zijn maatregelen voorgesteld om beschut werk te verbeteren. De processen om een beschutte werkplek te verkrijgen worden verbeterd en versimpeld, bezien wordt of en hoe de beoordeling van arbeidsvermogen en loonwaarde beter onderdeel kan zijn van de indicatie beschut werk en er komt een scherper onderscheid tussen arbeidsmatige dagbesteding en beschut werk. Ook is het voorstel om de plaatsen en middelen voor beschut werk passender te verdelen, zodat de verdeling van het aantal beschutte werkplekken meer recht doet aan de feitelijke behoefte aan beschut werk bij gemeenten. Daarbij wordt overwogen om de (begeleidings-)middelen voor beschut werk per 2025 naar realisatie te financieren.

Een tijdelijk dienstverband voor inwoners met een doelgroepindicatie en bijstand

In het eerste inhoudelijke hoofdstuk over de strategische context is benoemd dat het onderzoek uitwijst dat er een groep is waarmee niet expliciet rekening is gehouden. Het gaat om mensen die niet behoren tot de doelgroep beschut, maar voor wie het (nog) niet lukt om bij reguliere werkgevers in een dienstbetrekking aan de slag te komen of om mensen die wel aan het werk waren bij reguliere werkgevers, maar tijdelijk zijn uitgevallen (en een vangnet nodig hebben). Laborijn signaleert ook dat dit een grote en groeiende groep is, waarvoor de stap in één keer naar een reguliere werkgever niet haalbaar en realistisch is, en die geholpen kan worden met een (tijdelijke) dienstbetrekking bij het sociaal ontwikkelbedrijf Laborijn. Deze grote en groeiende groep is bij de invoering van de Participatiewet echter niet benoemd en er zijn niet apart financiële middelen voor beschikbaar gesteld, anders dan het vrij besteedbare re-integratiebudget.

Laborijn heeft in dit kader van juli 2022 tot juli 2024 een pilot geïnitieerd waarin continu 25 inwoners met een doelgroepindicatie (DGI) en een (aanvullende) bijstandsuitkering worden ondersteund door hen voor een periode van maximaal 2 jaar een werkplek met een (tijdelijk) dienstverband onder de cao Aan de Slag aan te bieden. Met als beoogd einddoel dat deze springplank een duurzame plek op de reguliere arbeidsmarkt oplevert. Het opgebouwde arbeidsritme en de werkervaring die zij hiermee opdoen, vergroot de mogelijkheid om door te stromen naar een dienstverband bij een reguliere werkgever. Voor een deel van deze inwoners met een doelgroepindicatie is deze kans dan ook de springplank om duurzaam uit de bijstandsuitkering naar werk te stromen. Voor een ander deel van deze inwoners kan het ook helpend en bevestigend zijn dat beschut werk de best passende plek is.

Ook een tijdelijk dienstverband bij Laborijn voor inwoners met een doelgroepindicatie en een (aanvullende) bijstandsuitkering is daarmee onderdeel van de doorlopende ontwikkellijn. En ook hier geldt weer: gericht op de best passende plek en het benutten van het

ontwikkelperspectief. Bijkomend voordeel is dat deze inwoners gedurende het dienstverband bij Laborijn geen of een minder hoge bijstandsuitkering nodig hebben en de kosten zich direct vertalen naar een besparing aan de kant van de BUIG.

<u>Kaderstellend (nr.14):</u> vanuit de overtuiging dat de detacheringsfaciliteit als benodigd instrument een fundamenteel onderdeel van onze dienstverlening zou moeten zijn, heeft Laborijn de ambitie om, in opvolging van de DGI-pilot, structureel en doorlopend aan een groep inwoners met een doelgroepindicatie en (aanvullende) bijstandsondersteuning een werkplek met een tijdelijk dienstverband onder de cao Aan de Slag voor een periode van maximaal 2 jaar aan te bieden. Begin 2024 vindt de evaluatie van de DGI-pilot plaats. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie wordt de mate van inzet van dit instrument voor de komende begrotingsjaren bepaald.

In de Kamerbrief 'Infrastructuur sociaal ontwikkelbedrijven' d.d. 21 december 2023 is ook voorgesteld dat er een structurele infrastructurele opslag beschikbaar wordt gesteld voor 10.000 nieuwe banen, zodat er financiering komt voor infrastructurele kosten waar nu in de bekostiging geen rekening mee wordt gehouden. Het betreft de financiering van essentiële zaken met een infrastructurele opslag die wordt ingezet voor de banen voor mensen die niet vallen onder beschut werk en die (tijdelijk) aangewezen zijn op de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven. Omdat recent een extra structurele investering van € 65 miljoen is gedaan voor beschut werk, waar financiering van infrastructurele kosten onderdeel van zijn, geldt deze opslag alleen voor de 10.000 banen voor mensen die niet vallen onder beschut werk. Hierbij wordt per baan dezelfde systematiek gehanteerd als voor beschut werk. Dit komt neer op een budget van ca. € 3.465 per plek en een structurele investering van € 34,7 miljoen.

Wet inburgering 2021 en nieuwkomers

Met ingang van 1 januari 2022 is de nieuwe Wet inburgering 2021 ingevoerd. Deze wet heeft als doel dat inburgeraars snel en volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk. Het streven is dat inburgeraars het voor hen hoogst haalbare taalniveau bereiken met als uitgangspunt het B1-taalniveau. Zij doen vanaf de start van het inburgeringstraject kennis op over de Nederlandse maatschappij en arbeidsmarkt, in combinatie met gerichte inspanningen om naar vermogen te participeren.

Naast de inwoners die onder de Wet inburgering 2021 vallen, onderscheiden we de groep inburgeringsplichtige inwoners die vóór 1 januari 2022 in Aalten of Doetinchem zijn gehuisvest. Deze groep inburgeringsplichtige inwoners behoort nog tot de oude inburgeringswet en daarmee formeel niet tot de taak en opdracht van Laborijn. Toch zien we het als onze opgave om ook deze groep inwoners te begeleiden in de geest van de Wet inburgering 2021. Van deze groep inwoners hebben naar verwachting de laatsten de inburgering eind 2024 afgerond. Vanaf 2025, en dus de scope van deze kadernota, is de oude regelgeving volledig uitgefaseerd.

Actueel zien we dat het inburgeringsstelsel onder hoge druk staat. Er zijn grote aantallen vluchtelingen die zich nog in de procedure bevinden. De centrale opvangcapaciteit en de mogelijkheden om in gemeenten te worden gehuisvest schieten tekort. Dit zal landelijk tot een groter beroep en beslag op gemeenten leggen, waarin zij hun verantwoordelijk moeten nemen. Daarbij is het de verwachting dat de toestroom van vluchtelingen de komende jaren op een hoog niveau zal blijven. Hierbij positioneert gemeente Doetinchem zich nadrukkelijk als AZC- en noodopvang gemeente. Dit geeft mogelijk nog een extra opwaartse druk. Nu de belemmering voor asielzoekers om meer te werken is weggenomen, doordat de 24-weken-eis is komen te vervallen, is Laborijn daarbij de logische systeempartij om voor een zinvolle dag invulling en werk voor deze asielzoekers te zorgen.

Het is van belang dat de Wet inburgering 2021 integraal en in samenhang met de Participatiewet 2015 wordt uitgevoerd. Immers, een groot deel van de inwoners met een

inburgeringsaanbod maakt ook gebruik van bijstands- en re-integratieondersteuning. Hier ligt dan ook de kracht van Laborijn, waarbij we in de uitvoering van de Wet inburgering 2021 dankbaar gebruik maken van de bestaande en zich al bewezen Laborijn-producten en diensten, zoals inkomen, opleiding en (taal)training, de (regionale) leerlijnen en vooral ook het netwerk rond maatschappelijke participatie. We hebben vanuit onze regierol samen met bestaande en nieuwe partijen uit het werkveld diverse nieuwe producten en diensten ontwikkeld en bestaande bestendigd. Daarbij streven we ook vooral naar 'ontmoeten'. Inburgeraars die samen (groepsgewijs) activiteiten volgen, elkaar helpen en elkaar ontmoeten, en tevens ook de inwoners uit onze gemeenten ontmoeten.

In de groep van nieuwkomers zien wij een groeiend aantal alleenstaande minderjarige vluchtelingen (AMV'ers). Deze jongeren gaan naar de Internationale Schakelklas (ISK), Prakticon en het Entree onderwijs en stromen idealiter door naar het reguliere (vrijstellende) Nederlandse onderwijs. We zien echter dat dit niet voor alle jongeren haalbaar is en dat betekent dat zij inburgeringsplichtig worden. Er is een nauwe samenwerking met het ISK, het Entree onderwijs en het Prakticon om de doorstroom naar inburgering goed te laten verlopen. Laborijn concludeert dat de onderwijsroute de beste route is voor deze jongeren om hun toekomst in Nederland maximaal te borgen. Helaas is voor een aantal jongeren de directe stap naar de onderwijsroute te groot en worden ze niet toegelaten. Bijvoorbeeld omdat ze in het land van herkomst geen onderwijs hebben genoten en dus niet gealfabetiseerd zijn. Wanneer zo'n jongere leerbaar en gemotiveerd is, investeert Laborijn in een alfabetiseringstraject om ze alsnog deel te kunnen laten nemen aan de onderwijsroute. Wij verwachten dat de vraag naar deze dienstverlening de komende jaren zal toenemen.

<u>Kaderstellend (nr.15):</u> we verwachten dat in de komende jaren meer statushouders en (alleenstaande minderjarige) vluchtelingen zich vestigen in Aalten en Doetinchem dan was voorzien en de vraag naar onze dienstverlening zal toenemen. Daarbij levert Laborijn graag een inhoudelijk programma indien vluchtelingen en statushouders (tijdelijk) worden gehuisvest.

Cultuurvertalers

In 2023 is de rol van cultuurvertaler binnen Laborijn geïntroduceerd waarmee we meerdere doelen en resultaten bereiken. Het primaire doel is dat we ervaringsdeskundigheid toevoegen als aanvulling op en verdere versterking van onze al bestaande dienstverlening. Al snel werd zichtbaar dat Laborijn de inburgering technisch goed had ingericht, maar dat er op taal en cultuursensitiviteit verbetering nodig was. Voor een succesvolle dienstverlening is het van belang dat, naast het vertalen van de taal, ook de non-verbale communicatie en achtergronden worden geduid. Deze 'vertaling' heeft een positief effect op het wederzijds begrip, de motivatie en het commitment van de inwoners. We winnen het vertrouwen van inwoners die voorheen onbereikbaar waren voor Laborijn. We zetten ervaringsdeskundigheid met de rol van cultuurvertaler in voor alle inwoners met een anderstalige achtergrond wanneer dit naar verwachting gaat helpen en bijdragen. Dit geldt daarbij voor de algehele dienstverlening die Laborijn biedt, dus naast inburgeringsplichtige inwoners ook aan anderstaligen met een migratieachtergrond die dienstverlening ontvangen vanuit de Participatiewet als grondslag. De cultuurvertalers hebben verschillende culturele en taal-achtergronden, zodanig dat zij een afspiegeling zijn van ons inwonersbestand. Daarmee kunnen we vrijwel iedere anderstalige inwoner in de eigen moedertaal van dienst zijn.

Een tweede bijkomstig voordeel is het bieden van regulier werk aan inwoners met een migratieachtergrond die bijstands- en re-integratieondersteuning van Laborijn ontvangen. Daarmee is het tijdelijke dienstverband in de rol van cultuurvertaler ook tevens een re-integratiemiddel of de springplank voor deze inwoners om duurzaam op de reguliere arbeidsmarkt uit te stromen.

Naast het leveren van een bijdrage om zowel de verbale als non-verbale communicatie van onze anderstalige inwoners te duiden, leveren de cultuurvertalers ook proactief een bijdrage

aan het ontwikkelen van nieuwe producten en diensten. Zo is bijvoorbeeld het programma sociale activering in nauwe samenwerking met de trainers vormgegeven, dat nu breed structureel wordt aangeboden.

De cultuurvertalers worden voor het tolken in taal en cultuur daarnaast ook extern bij onze samenwerkingspartners ingezet voor de uitvoering van onderdelen van de inburgering. De inzet wordt door deze partijen als zeer waardevol beschouwd. De grote en groeiende vraag van onze samenwerkingspartners naar de inzet van cultuurvertalers laat de noodzaak zien van de investering in deze rol.

De rol van cultuurvertaler is in de eerste plaats dus een belangrijk aanvullend onderdeel van ons brede aanbod dat beschikbaar is voor alle inwoners. En bijkomend een re-integratie- en ontwikkelinstrument voor een aantal specifieke inwoners die tijdelijk onze collega zijn. Vooralsnog worden de kosten voor de inzet van cultuurvertalers ten laste van het re-integratiebudget gelegd. De vraag doemt echter steeds meer op of en in hoeverre het uitvoeringskosten betreffen, aangezien het is volgroeid tot een structureel onderdeel van de brede dienstverlening. Waarbij we verwachten dat de vraag zal gaan toenemen, gezien het groeiende aantal inwoners met een migratieachtergrond. In 2024 zullen wij dit vraagstuk nader verkennen en beantwoorden, waarna het tijdens de looptijd van deze kadernota zal worden verwerkt in de (meerjaren)begroting.

Kaderstellend (nr.16): de ambitie van Laborijn is om de rol van cultuurvertaler structureel te blijven inzetten voor en door inwoners met een migratieachtergrond die gebruik maken van onze dienstverlening. In de eerste plaats en primair als onderdeel van onze brede dienstverlening voor alle inwoners met een migratieachtergrond om taal- en cultuurbarrières te doorbreken door het toevoegen van ervaringsdeskundigheid. En daarnaast in het aan specifieke inwoners aanbieden van regulier werk in de vorm van een tijdelijk dienstverband bij Laborijn. Ook externe samenwerkingspartners kunnen dankbaar gebruik maken van de kennis, expertise en ervaringsdeskundigheid van onze cultuurvertalers.

3.2 Inkomenszekerheid

In deze paragraaf beschrijven wij ten aanzien van de pijler Inkomenszekerheid de belangrijkste context, onderwerpen of thema's. Waarbij we dit vertalen naar een aantal belangrijke kader stellende items, die vervolgens bepalend zijn voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028.

BUIG

Ten aanzien van de bijstand wordt een oplopend volume verwacht. Dit komt door een verwachte toename van de werkloosheid en door een inperking van andere regelingen waardoor naar verwachting meer personen een beroep op de bijstand zullen gaan doen. Daarnaast is de verwachting dat de doelgroep LKS stijgt door een toename van het aantal mensen met een doelgroepindicatie. In hoofdstuk 4 worden de ontwikkelingen van de budgetten, waaronder de BUIG, gedetailleerd toegelicht.

Kaderstellend (nr.17): de doelstelling volumeontwikkeling BUIG is 1% beter dan het landelijk gemiddelde.

Geldzorgen, armoede en schulden

Uit recente cijfers van het CBS blijkt dat het aantal huishoudens met problematische schulden de afgelopen 2 jaar is gestegen van circa 620.000 naar ongeveer 726.000 huishoudens[10]. Binnen de overkoepelende ambitie van het Kabinet-Rutte IV om te streven naar bestaanszekerheid is 1 van de 3 kwantitatieve doelstellingen een halvering van het aantal huishoudens met problematische schulden in 2030 t.o.v. 2015. Het doel is dat meer

[10] CBS (2023). Schuldenproblematiek in beeld. Bureau Wnsp (2022).

mensen eerder en betere schuldhulpverlening ontvangen. Daarbij is het ook nodig om te investeren in activiteiten die bijdragen aan bestaanszekerheid. De gemeenten krijgen hier naar verwachting een forse taak aan. De aanpak van geldzorgen, armoede en schulden is steeds meer bewogen naar het overkoepelende thema bestaanszekerheid met voor Laborijn een belangrijke opdracht ten aanzien van de pijler inkomenszekerheid.

Ten aanzien van geldzorgen, armoede en schulden gaat Laborijn als systeempartij graag actief aan de slag. Laborijn is in de eerste plaats een belangrijke vindplaats, bijvoorbeeld voor laaggeletterdheid als belangrijke reden voor armoede, en zorgt voor de doorgeleiding richting de gemeenten. Om te voorkomen dat schulden uiteindelijk uitmonden in problematische schulden richten wij ons daarbij in samenwerking met Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO) met name op preventie en vroegsignalering. Inwoners met schulden komen daardoor eerder in beeld en zo kan er eerder financiële begeleiding worden geboden. Als schulden toch uitmonden in problematische schulden, dan is schuldhulpverlening een doeltreffende manier om huishoudens uit de schulden te helpen. Het bieden van een minnelijke schuldregeling is onderdeel van de schuldhulpverlening. Ook hierin is Laborijn een belangrijke samenwerkings- en uitvoeringspartner, waarbij wij in samenwerking met het Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO) gezamenlijk maatwerk voor de inwoner leveren, zowel voor gemeente Doetinchem als gemeente Aalten.

Kaderstellend (nr.18): Laborijn richt zich als belangrijke vindplaats van en samenwerkings- en uitvoeringspartner ten aanzien van geldzorgen, armoede en schulden met name op preventie en vroegsignalering en werkt daarin proactief samen met het Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO).

Ondernemerssteunpunt

In oktober 2020 is het Ondernemerssteunpunt Aalten - Doetinchem (OSP) opgericht als het loket waar inwoners terecht kunnen met (financiële) vragen over hun bedrijf of beroep. De oprichting van het OSP was een directe reactie op de bijzondere situatie die voor ondernemers ontstond tijdens de Coronapandemie, waarbij veel zelfstandigen zochten naar gerichte hulp en (financieel) advies. Het OSP had de actuele kennis en kunde om op die vragen in te springen.

De activiteiten en vraagstukken van het OSP zijn in de jaren daarna sterk gegroeid in aantal, verscheidenheid en complexiteit en zijn daarmee een directe afspiegeling van de actualiteit binnen ondernemersland en de verandering van de bevolkingssamenstelling.

De doelgroep zelfstandigen heeft zich in de afgelopen jaren namelijk uitgebreid en kent een groeiende sociaal en economisch kwetsbare groep. Een groep zelfstandigen die niet interessant is voor commerciële partijen en die veelal aanschuurt tegen de bestaande kaders van het sociaal domein. Het ontbreekt vaak aan (weerstands-)vermogen, er is een permanente dreiging van het ontstaan van schulden en er is sprake van een inkomen rondom (of soms onder) bijstandsniveau. Het OSP is voor deze groep zelfstandigen uitgegroeid tot steunpunt voor bredere (financiële) vraagstukken over het zelfstandig ondernemerschap.

Bij onze dienstverlening aan zelfstandigen maken we gebruik van de bestaande kennis, expertise en faciliteiten van Laborijn, oftewel van onze eigen interne infrastructuur. Daarbij is er een directe verbinding tussen onder meer inkomensvoorziening, screening, re-integratie en loopbaan (her)oriëntatie en -ontwikkeling. Door middel van onderdelen hiervan, zoals arbeidsdiagnose, (regionale) leerlijnen en het interne opleidings- en trainingsaanbod, bieden we aan zelfstandigen een op de ondernemer toegesneden ondersteuningsaanbod. Het OSP heeft de expertise om in de uitvoering van de regelingen en activiteiten als gelijkwaardig gesprekspartner op te treden in de contacten met ondernemers, accountants, banken, adviseurs en overige stakeholders. Met het OSP wordt een kwalitatief hoogwaardige bijdrage geleverd aan de verbetering van de sociale en economische positie, en daarmee aan de

bestaanszekerheid, van deze groep zelfstandigen. Daarmee heeft het OSP een preventieve werking ten aanzien van de instroom in de Bbz.

Het OSP voorziet hiermee in een duidelijke behoefte die niet door een andere (overheids-) instantie wordt geboden. De uitvoering van deze expertise legt daarmee een groeiend beslag op tijd en (financiële) middelen.

Kaderstellend (nr.19): we blijven ons middels het Ondernemerssteunpunt inzetten als integraal dienstverlener voor ondernemers, in het bijzonder voor kleine zelfstandigen. Als partner bij het (door)starten of stoppen als ondernemer. Met een directe verbinding naar inkomensvoorziening, screening, re-integratie en loopbaan (her)oriëntatie en -ontwikkeling.

Parttime werken en deels uit de bijstand

Gezien de krappe arbeidsmarkt is iedereen met arbeidsvermogen hard nodig. Het is niet zozeer de vraag óf inwoners met onbenut arbeidspotentieel wel of niet deelnemen aan de arbeidsmarkt, maar vooral hóe we dat optimaal mogelijk maken. Het is van belang dat we parttime werken stimuleren en vervolgens vooral ook vergemakkelijken. Onder andere door de impulsregeling parttime werk is het aandeel parttime werkenden substantieel gestegen. Dit heeft in de eerste plaats geleid tot extra (gedeeltelijke) uitstroom uit de bijstand. Daarnaast is deze mogelijkheid ook waardevol gebleken juist voor inwoners met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt voor wie volledige uitstroom uit de bijstand door werk niet haalbaar is. We zien dat parttime werken voor een steeds groter wordende groep inwoners het hoogst haalbare is. Met parttime werk maken ook deze inwoners ontwikkelstappen, nemen zij daarmee actief deel aan de samenleving en wordt hun bestaanszekerheid vergroot. Met het inrichten van een eenvoudige online omgeving en een helpdesk voor inhoudelijke vragen wordt ingezet op het voor de inwoner zoveel mogelijk ontzorgen en beperken van de administratieve belasting. De komende periode blijven wij investeren in het optimaliseren van onze dienstverlening voor deze groep inwoners, zodat zij vanwege de fluctuaties in arbeidsuren, en daarmee een wisselend inkomen uit werk, geen zorgen hoeven te hebben over voldoende inkomen aan het eind van de maand. Want gelet op de grote en blijvende vraag naar arbeidskrachten is (ook) het faciliteren van parttime werk voor onze inwoners en ook de werkgevers van groot belang.

Kaderstellend (nr.20): we blijven parttime werken stimuleren, optimaal mogelijk maken en vergemakkelijken waardoor de bestaanszekerheid ook verbetert voor inwoners waarvoor volledige uitstroom uit de bijstand door werk (nog) niet haalbaar is.

3.3 Wsw

In deze paragraaf beschrijven wij ten aanzien van de Wsw de belangrijkste context en een aantal belangrijke kaderstellende items, die vervolgens bepalend zijn voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028.

De opgave voor de Wsw: levensloopbestendig werkgeverschap voor Wsw-collega's

Ons Wsw-medewerkersbestand kenmerkt zich door een geleidelijke afname van het aantal (werkzame) Wsw-collega's en een stijging van de gemiddelde leeftijd. Dit is een logisch gevolg van het stopzetten van de instroom in de Wet sociale werkvoorziening sinds de komst van de Participatiewet 2015. Steeds nadrukkelijker ligt het accent op een levensloopbestendig personeelsbeleid voor onze Wsw-medewerkers. Dit is onder meer tot uiting gekomen in de implementatie van een toekomstbestendig nieuw functiehuis Wsw. De stijgende gemiddelde leeftijd van onze Wsw-collega's vraagt daarnaast vooral om begeleiding en maatwerk voor behoud van vitaliteit en werkplezier.

Als gevolg van de stijgende gemiddelde leeftijd daalt de gemiddelde arbeidsproductiviteit geleidelijk en is het een uitdaging om ons relatief lage ziekteverzuim op niveau te houden. Ook maken steeds meer Wsw-collega's gebruik van de Regeling Vervroegde Uittreding

(RVU), waardoor zij wel nog arbeidsloon ontvangen maar vrijgesteld zijn van werk. Met deze ontwikkelingen staat de Wsw-omzet alsmede de verhouding tussen kosten en opbrengsten steeds meer onder druk.

Individueel Ontwikkelingsplan (IOP)

Uiteraard blijven wij met dezelfde hoeveelheid inspanning in de ontwikkeling van de Wsw-doelgroep investeren. Zoals de cao Wsw voorschrijft, investeren we onverminderd in een actueel Individueel Ontwikkelingsplan (IOP) voor alle Wsw-collega's. De nadruk verschuift daarbij echter wel steeds meer van inzet op het maken van ontwikkelstappen (bijvoorbeeld naar een zwaardere functie en/of een reguliere werkgever) naar inzet op het behoud van (het functioneren op) de huidige werkplek.

Kaderstellend (nr.21): alle Wsw-collega's hebben een actueel Individueel Ontwikkelingsplan (IOP).

'De best passende plek' voor de Wsw-collega's

Het doel blijft om zoveel mogelijk Wsw-collega's regulier werkzaam te laten zijn. Het streven is hierbij een hoger percentage Wsw-collega's, in vergelijking met het landelijk gemiddelde, dat middels externe detachering of begeleid werken werkzaamheden verricht bij reguliere werkgevers. Gezien de ouder wordende populatie met toenemende gezondheidsuitdagingen is dit percentage echter niet langer een doel op zichzelf. Ook voor de Wsw-collega's geldt de best passende plek voor deze inwoners.

Kaderstellend (nr.22): we investeren in het behoud van een duurzame werkplek voor elke Wsw-collega en ook voor deze specifieke doelgroep geldt de missie van Laborijn als uitgangspunt: 'de best passende plek' voor de inwoner.

Werkgeversdienstverlening en -benadering

Het aantal Wsw-medewerkers dat extern gedetacheerd is of middels begeleid werken werkzaamheden verricht bij reguliere werkgevers neemt de komende jaren gestaag af. Daartegenover staat dat het aantal inwoners met een arbeidsbeperking en een afstand tot de arbeidsmarkt - en juist graag wil toetreden tot de arbeidsmarkt - de komende jaren steeds verder zal groeien. Zij maken sinds het stopzetten van de instroom in de Wsw gebruik van andere regelingen en een deel is ook niet altijd in beeld voor de stap naar zo regulier mogelijk werk.

Onze werkgeversdienstverlening en -benadering als partner van het WerkgeversServicepunt Achterhoek (WSPA) is er dan ook op gericht om werkgevers te (blijven) stimuleren om invulling te (blijven) geven aan inclusief werkgeverschap en hen te adviseren en ondersteunen bij het realiseren van deze belangrijke maatschappelijke werkgeversopgave. Denk hierbij aan de kernactiviteiten jobcarving, functiecreatie, loonwaardemeting en jobcoaching en tevens aan HR-expertises zoals verzuim, Arbo en strategische personeelsplanning.

Daarbij hebben wij zelf proactief aandacht voor de eigen strategische personeelsplanning ten aanzien van de Wsw-dienstverbanden, zodat we tijdig anticiperen op de aanstaande uitstroom van Wsw-collega's en de geschikte werkplekken op de reguliere arbeidsmarkt niet verloren gaan, maar voor de nieuwe doelgroepen behouden blijven.

Kaderstellend (nr.23): als partner van het WSPA blijven wij investeren in het stimuleren van werkgevers om invulling te (blijven) geven aan inclusief werkgeverschap en adviseren en ondersteunen hen bij het realiseren van deze belangrijke maatschappelijke werkgeversopgave. Hierbij streven we ernaar dat de huidige werkplekken op de reguliere arbeidsmarkt die geschikt zijn voor onze doelgroep niet verloren gaan, maar voor de nieuwe doelgroepen behouden blijven.

Nieuwe cao SW en cao Aan de Slag
De nieuwe cao Sociale Werkvoorziening en cao Aan de Slag zijn na een lang traject definitief. Het VNG-bestuur heeft de cao's met 1 jaar bekrachtigd. Gemeenten steunen de afspraken die een kwetsbare groep inwoners compenseren voor de sterk gestegen kosten voor het levensonderhoud. De Rijksoverheid stelt geen aanvullende financiële middelen beschikbaar waardoor de kosten gevolgen voor de gemeentelijke begroting hebben. Gemeenten hebben de VNG wederom opgeroepen om bij het Rijk te blijven aandringen op structurele financiële compensatie van de kosten, ook met terugwerkende kracht.

Kaderstellend (nr.24): er is nog geen zicht op structurele middelen om de betere arbeidsvoorwaarden, waaronder de structurele loonstijging, van de medewerkers werkzaam onder de cao Wsw en cao Aan de Slag te bekostigen vanaf 2024.

3.4 Overhead/reserves

Tenslotte benoemen wij in deze paragraaf eerder gemaakte keuzes die inmiddels een gegeven zijn en een aantal ontwikkelingen ten aanzien van de overhead en reserves die, geformuleerd naar een kader stellend item, bepalend zijn voor het opstellen van de ontwerpbegroting 2025 en meerjarenraming 2026 – 2028.

GR aanpassing t.a.v. Wet inburgering 2021
Vanaf 2024 is de Wet inburgering 2021 onderdeel van de Gemeenschappelijke Regeling Laborijn (van mandaat naar delegatie).

Kaderstellend (nr.25): vanaf 2024 worden de baten en lasten met betrekking tot de Wet inburgering 2021 in de begroting verwerkt.

Nieuwbouw Laborijn in Doetinchem
Het huidige pand van Laborijn aan de Terborgseweg in Doetinchem is zeer gedateerd en niet meer adequaat toegerust voor de functie. Laborijn bereidt al langere tijd nieuwbouw voor. Doel is dat het gebouw voldoet aan de geldende wet- en regelgeving en bijdraagt aan meer transparantie, gastvrijheid en een integrale klantbenadering. Laborijn heeft in de laatste jaren onderzoek gedaan om na te gaan wat de meest gewenste locatie zou zijn voor nieuwbouw. De uitkomst daarvan is dat nieuwbouw voor de eigen dienstverlening op een deel van de huidige kavel de meeste voordelen biedt. Laborijn en de gemeente Doetinchem stemmen al langer af over de nieuwbouw van Laborijn, passend in de planvorming van de gebiedsontwikkeling spoorzone. De intentie van Laborijn is dat het overblijvende deel van de kavel voor verkoop in aanmerking komt.

Kaderstellend (nr.26): Laborijn realiseert voor de eigen dienstverlening nieuwbouw op een deel van haar eigen kavel in Doetinchem. Het investeringsvoorstel en de huisvestingslast worden verwerkt in de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming 2026 – 2028.

Uitvoeringskosten.
Conform de door de gemeenteraden eerder gegeven zienswijze bij de begroting 2022 blijft de wens van de deelnemende gemeenten om de uitvoeringslasten zoveel als mogelijk te beheersen.

Kaderstellend (nr.27): Laborijn blijft inzetten op het beheersen van de uitvoeringskosten voor de jaren 2025 tot en met 2028.

Benodigde formatie & Trap op trap af systematiek
De benodigde formatie, en de daaruit voortvloeiende loonkosten van het begeleidend personeel, is afhankelijk van het aantal te bedienen inwoners. Als het aantal inwoners dat afhankelijk is van de Participatiewet of de Wet inburgering in de komende periode toeneemt/afneemt, gaan de formatie en de bijbehorende loonkosten begeleidend personeel

voor de uitvoering van de Participatiewet en de Wet inburgering ook toenemen/afnemen (trap op trap af systematiek). Voor de Wsw gaan de uitvoeringskosten afnemen in verband met de daling van het aantal Wsw-medewerkers. Hoe dit doorwerkt per individuele deelnemende gemeente verschilt en is afhankelijk van het gemeentelijk aandeel in de Wsw, de Participatiewet en de Wet inburgering.

Kaderstellend (nr.28): voor het vaststellen van de, op grond van het aantal te bedienen inwoners, benodigde formatie en bijbehorende loonkosten begeleidend personeel voor het uitvoeren van de dienstverlening hanteert Laborijn de 'trap op trap af systematiek'. Indien het effect op gemeenteniveau onvoldoende aansluit bij de wens tot beheersing van de kosten worden keuzescenario's ten aanzien van (de intensiteit en/of kwaliteit van) de dienstverlening uitgewerkt.

Re-integratiemiddelen

Vanaf 2023 zijn de re-integratiemiddelen bestemd voor het ontwikkelen van inwoners niet meer 1-op-1 herleidbaar vanuit de Rijk circulaires. Hierin volgen we vanaf het begrotingsjaar 2024 2 lijnen: de hoofdlijn is dat Laborijn een plan maakt voor de re-integratie/ ontwikkeldienstverlening met de daarvoor benodigde middelen. Daarnaast de lijn van het laatst bekende bedrag indexeren. Eind 2022 is door Cedris en Divosa een opdracht verstrekt aan Berenschot om een rekentool[11] te ontwikkelen waarmee de beschikbare budgetten voor re-integratie berekend kunnen worden. De rekentool is december 2022 beschikbaar gekomen en september 2023 geactualiseerd. Uit analyse blijkt dat de gemeenten Aalten en Doetinchem meer re-integratiemiddelen ontvangen dan voorheen. Dit komt doordat de maatstaven voor het toekennen van de middelen is veranderd. Tot op heden is met de gemeenten Aalten en Doetinchem afgesproken dat Laborijn enkel de middelen voor re-integratie ontvangt op basis van een indexatie van het budget van het afgelopen jaar. Bij het opmaken van de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026 - 2028 betrekt Laborijn de in de afgelopen jaren opgebouwde bestemmingsreserve re-integratie. Deze bestemmingsreserve wordt in de komende jaren t/m 2027 afgebouwd. Vanaf het jaar 2028 is het geïndexeerde budget onvoldoende om het huidige ambitieniveau te kunnen blijven handhaven. Laborijn is vanaf dat moment genoodzaakt om re-integratie- en participatieactiviteiten te minderen om binnen het financiële kader te blijven. Het huidige niveau van dienstverlening zal Laborijn niet kunnen handhaven; daarvoor zijn aanvullende re-integratiemiddelen nodig.

<u>Kaderstellend (nr.29):</u> bij het opmaken van de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming 2026 - 2028 betrekt Laborijn de bestemmingsreserve re-integratie. Vanaf 2028 is Laborijn, bij gelijkblijvende afspraken, genoodzaakt haar ambitieniveau bij te stellen en haar inzet te verminderen. Wij doen dan ook de dringende aanbeveling om het financiële gat vanaf 2028 te dekken, en tevens om vanaf het begrotingsjaar 2025 niet enkel te indexeren, maar de budgetten te herijken met de klantaantallen, en daarmee terug te gaan naar de oorspronkelijke systematiek. Zodanig dat we ons huidige beleid kunnen continueren en iedere inwoner de kwaliteit van de huidige dienstverlening kunnen blijven bieden.

Laborijn als flexibele en wendbare organisatie

De wereld van het sociaal domein, en in het bijzonder werk en inkomen, is turbulent en aan verandering onderhevig. Snel en adequaat inspelen op actualiteiten en ontwikkelingen, zowel landelijk, regionaal als lokaal en zowel politiek, economisch als sociaal demografisch van aard, is van essentieel belang. Onverwacht kan ineens een beroep worden gedaan op een organisatie in het sociaal domein vanwege ontwikkelingen die vragen om in een snel tempo een nieuwe regeling vorm te geven en uit te voeren. Denk hierbij aan regelingen zoals de tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo), de tijdelijke ondersteuning noodzakelijke kosten (TONK), de leefgeldregeling voor Oekraïners en de

[11] https://cedris.nl/nieuws/handreiking-en-rekentool-bij-gemeentefonds-participatiemiddelen/

energietoeslag. Om hier snel en adequaat op te kunnen blijven anticiperen en reageren, blijft Laborijn investeren in het zijn van een flexibele en wendbare organisatie.

<u>Kaderstellend (nr.30):</u> Laborijn ontwikkelt zich zo flexibel en wendbaar dat snel en adequaat ingespeeld kan blijven worden op de actualiteit en ontwikkelingen en incidentele regelingen uitgevoerd kunnen blijven worden.

4. De ontwikkeling van de budgetten

Dit laatste vierde hoofdstuk betreft de financiële context en geeft een beeld van hoe de verschillende budgetten zich de komende jaren naar verwachting zullen ontwikkelen. Dit ook weer gerelateerd aan de te verwachten ontwikkeling van de te bedienen klantstromen.

4.1 BUIG-budget (bijstand en langdurige loonkostensubsidie)

De ontwikkeling van het BUIG-budget van de individuele gemeenten hangt nauw samen met het landelijke macrobudget. Om een inschatting te kunnen maken van het BUIG-budget voor de jaren 2025 tot en met 2028 is daarom de ontwikkeling van het macrobudget van belang.

Budgettaire ontwikkeling algemene bijstand

Op basis van de CPB-raming van de werkloosheid wordt vanaf 2023 een oplopend bijstandsbestand verwacht. De invoering van een aantal wetswijzigingen leidt ook tot een oploop in de raming van de bijstandsuitgaven. Door een inperking van andere regelingen doen komende jaren naar verwachting meer personen een beroep op de bijstand. Dit zijn onder andere de invoering van de Participatiewet (per 2015) en de invoering van het onderdeel WW-duurverkorting in de Wet werk en zekerheid, die inmiddels is vervangen door de Wet arbeidsmarkt in balans. Ook zorgt de aanpassing van de kostendelersnorm voor hogere bijstandsuitgaven vanaf 2023[12]. Laborijn verwacht dat zij nog steeds 1% beter dan de landelijk gemiddelde volumeontwikkeling kan blijven presteren, waardoor het aantal inwoners dat afhankelijk is van bijstand in Aalten en Doetinchem minder stijgt.

Budgettaire ontwikkelingen langdurige loonkostensubsidie

De uitgaven voor LKS worden voor 2023 geraamd op € 377 miljoen. De uitgaven aan loonkostensubsidie nemen jaarlijks toe doordat de doelgroep van LKS sinds invoering van de Participatiewet ingroeit.

Budgettaire ontwikkelingen IOAW en IOAZ

De IOAW-uitgaven dalen vanaf 2023 door de beperkende voorwaarde dat het IOAW-recht alleen geldt voor personen geboren voor 1965. Dit leidt ertoe dat in 2023 minder mensen een beroep kunnen doen op de IOAW. In de meerjarenraming wordt rekening gehouden met een opwaarts effect als gevolg van de verhoging van de AOW-leeftijd en de doorstroom vanuit de WW. Doordat mensen later de AOW-leeftijd bereiken, blijven ze langer in de IOAW. Door de verwachte oplopende werkloosheid stromen er meer personen uit de WW naar de IOAW. De uitgaven aan de IOAZ nemen beperkt toe door de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd.

Budgettaire ontwikkelingen Bbz

De uitgaven voor Bbz levensonderhoud in 2023 worden geraamd op € 46 miljoen. Na afloop van de Tozo per 1 oktober 2021 is een deel van de Tozo-gerechtigden doorgestroomd naar het Bbz. Het Rijk verwacht dat deze groep vanaf 2023 grotendeels is uitgestroomd.

In de Rijksbegroting 2024 van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is de ontwikkeling van het macrobudget BUIG als volgt weergegeven[13]:

[12] Kamerstukken II 2021/22, 35 394, nr. 22
[13] Bron: Rijksbegroting 2023 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Overzicht macrobudget participatiewetuitkeringen (x € 1.000)	Definitief 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Algemene bijstand	€ 5.926.067	€ 6.176.961	€ 6.389.949	€ 6.529.464	€ 6.676.286	€ 6.858.715
Loonkostensubsidie	€ 415.339	€ 507.079	€ 578.302	€ 616.692	€ 654.984	€ 694.193
IOAW	€ 240.685	€ 209.897	€ 182.147	€ 160.683	€ 136.704	€ 101.525
IOAZ	€ 29.716	€ 31.089	€ 31.934	€ 31.933	€ 31.932	€ 32.906
BBZ	€ 50.937	€ 50.941	€ 51.288	€ 51.288	€ 51.288	€ 51.432
Macrobudget totaal	**€ 6.662.744**	**€ 6.975.967**	**€ 7.233.620**	**€ 7.390.060**	**€ 7.551.194**	**€ 7.738.771**

Verwachte procentuele ontwikkeling uitgaven macrobudget per jaar	Mutatie 2024 t.o.v. raming 2023	Mutatie 2025 t.o.v. raming 2024	Mutatie 2026 t.o.v. raming 2025	Mutatie 2027 t.o.v. raming 2026	Mutatie 2028 t.o.v. raming 2027
Algemene bijstand	4,23%	3,45%	2,18%	2,25%	2,73%
Loonkostensubsidie	22,09%	14,05%	6,64%	6,21%	5,99%
IOAW	-12,79%	-13,22%	-11,78%	-14,92%	-25,73%
IOAZ	4,62%	2,72%	0,00%	0,00%	3,05%
BBZ	0,01%	0,68%	0,00%	0,00%	0,28%
Macrobudget participatiewetuitkeringen totaal	**4,70%**	**3,69%**	**2,16%**	**2,18%**	**2,48%**

Het macrobudget 2024 wordt voorlopig vastgesteld in september 2023 voorafgaand aan het uitvoeringsjaar. Het macrobudget 2024 wordt gedurende het jaar nog bijgesteld naar aanleiding van gewijzigde inzichten in conjunctuur, realisaties, Rijksbeleid en loon- en prijsbijstelling (lpo). Hierover worden gemeenten geïnformeerd bij het nader voorlopig budget in het voorjaar van 2024 en bij de definitieve toekenning van de budgetten in september 2024. Het definitieve macrobudget wordt bepaald door uit te gaan van de gerealiseerde prijs en het gerealiseerde volume in het voorgaande jaar, van een inschatting van de effecten van de conjunctuur en Rijksbeleid in het begrotingsjaar zelf en van een indexering van de gemiddelde prijs. Voor de conjunctuurraming worden de actuele en onafhankelijke rekenregel en de autonome correctie van het Centraal Plan Bureau (CPB) gevolgd.

Het meerjarenbeeld met betrekking tot de ontwikkeling van lasten in de begroting van Laborijn zal in de begroting 2025 – 2028 opgesteld worden aan de hand van bovenstaande gegevens en de werkelijke ontwikkeling t/m ultimo 2023.

Het voorlopig BUIG-budget 2024 is in september 2023 bekend geworden (zie hiervoor de tabel onder deze alinea). Om een inschatting te maken van het BUIG-budget voor de jaren 2025 tot en met 2028 is het aandeel per gemeente in het macrobudget constant verondersteld. Doordat het macrobudget vanaf 2024 toeneemt, zal naar verwachting het BUIG-budget per gemeente vanaf 2024 ook toenemen. In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van het BUIG-budget weergegeven.

Ontwikkeling BUIG-budget (x € 1.000)	Definitief 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026	Raming 2027	Raming 2028
Aalten	€ 4.811	€ 5.037	€ 5.223	€ 5.336	€ 5.453	€ 5.588
Doetinchem	€ 20.980	€ 21.966	€ 22.778	€ 23.270	€ 23.778	€ 24.368

Voor de ontwikkeling van de kosten hanteren we dezelfde trend. Er is echter een aantal elementen dat het moeilijk maakt om in te schatten hoe de kosten zich ontwikkelen:

- steeds vaker gaan mensen met loonkostensubsidie aan het werk. Dit bespaart wel op de bijstandskosten, maar betreft niet meer de hele uitkering
- se samenstelling van huishoudens kan wijzigen waardoor de hoogte van de uitkeringen zal wijzigen

4.2 Re-integratie en participatie budget

Tot op heden is met de gemeenten Aalten en Doetinchem afgesproken dat Laborijn enkel de middelen voor re-integratie ontvangt op basis van een indexatie van het budget van het afgelopen jaar. Bij het opmaken van de begroting 2025 en de meerjarenraming 2026 - 2028 betrekt Laborijn de in de afgelopen jaren opgebouwde bestemmingsreserve re-integratie. De

bestemmingsreserve re-integratie wordt binnen de komende jaren afgebouwd. In het jaar 2028 is het geïndexeerde budget onvoldoende om het huidige ambitieniveau te handhaven. Laborijn zal re-integratie en participatie activiteiten moeten minderen om binnen het financiële kader te blijven.

De oorzaak hiervan ligt in de toename van het aantal te bedienen klanten binnen de Participatiewet in combinatie met de inhoudelijke wens om alle klanten in de Participatiewet actief te blijven begeleiden. Het beschikbare re-integratiebudget bestond tot en met 2022 uit inzichtelijke budgetten voor de verschillende doelgroepen. Bij het laatst bekende budget in 2022 was circa € 2.000 per klant beschikbaar voor re-integratie- en participatieactiviteiten. Door het loslaten van de systematiek uit 2022, de financiële keuze om alleen het laatst bekende budget te indexeren, geen rekening meer te houden met de ontwikkeling van de klantaantallen en de wens om de re-integratie en participatie te intensiveren, daalt het beschikbare budget per klant met 20% naar € 1.600.

De bestemmingsreserve re-integratie zal naar verwachting in 3 tot 4 jaar volledig zijn ingezet. Dit betreft een inschatting op basis van het huidige vastgestelde plan met de verdeling over de diverse re-integratie en participatieactiviteiten. Bij het opmaken van de begroting worden de bedragen en inzichten geactualiseerd.

4.3 Rijksbijdrage Wsw

De Rijksbijdrage Wsw per standaard eenheid (se) stijgt vanaf 2022. Daarbij moet wel de kanttekening worden geplaatst dat de blijfkansen moeilijker zijn in te schatten over een periode van 5 jaar. Hierdoor kan de Rijksbijdrage Wsw per se in die jaren nog zowel positief als negatief muteren.

Omschrijving	2022	2023	Voorlopig 2024	Voorlopig 2025	Voorlopig 2026	Voorlopig 2027	Voorlopig 2028
Se Wsw landelijk	58.803	55.030	51.891	48.425	45.039	41.722	38.663
Blijfkans t.o.v. 2022	100,00%	94,73%	89,32%	83,36%	77,53%	71,82%	66,55%
Macrobudget Wsw	€ 1.787.781.000	€ 1.848.794.000	€ 1.777.827.000	€ 1.705.019.000	€ 1.633.084.000	€ 1.561.212.000	€ 1.489.976.000
Rijksbijdrage per se	€ 30.403	€ 33.596	€ 34.261	€ 35.210	€ 36.260	€ 37.420	€ 38.538
Verwachte ontwikkeling afname se's (op basis van blijfkans jaar daardoor)		5,27%	5,40%	5,97%	5,83%	5,71%	5,27%

In onderstaande tabel is de totale Rijksbijdrage per gemeente weergegeven:

Rijksbijdrage Sw (x € 1)	Definitief 2023	Voorlopig 2024	Voorlopig 2025	Voorlopig 2026	Voorlopig 2027	Voorlopig 2028
Aalten	€ 6.515.855	€ 6.301.262	€ 6.036.421	€ 5.667.477	€ 5.458.353	€ 5.069.588
Doetinchem	€ 8.366.593	€ 7.889.468	€ 7.576.057	€ 7.414.702	€ 7.232.753	€ 6.906.814
Montferland	€ 4.227.869	€ 4.105.735	€ 3.932.853	€ 3.779.151	€ 3.530.517	€ 3.363.460
Totaal	**€ 19.110.317**	**€ 18.296.466**	**€ 17.545.331**	**€ 16.861.330**	**€ 16.221.622**	**€ 15.339.861**

Het absolute bedrag neemt af doordat het aantal Wsw-medewerkers afneemt. Dit komt met name door pensionering, arbeidsongeschiktheid en overlijden.

Het Rijk schat de blijfkansen van de Wsw-medewerkers per gemeente in. Voor de deelnemende gemeenten ziet dat er als volgt uit:

Gemeente	Aantal se's ultimo 2022	Geschatte blijfkans t.o.v. definitieve stand 2022					
		2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aalten	205	94,80%	89,90%	83,80%	76,40%	71,30%	64,30%
Doetinchem	261	95,60%	88,40%	82,60%	78,50%	74,20%	68,80%
Montferland	133	94,30%	89,80%	83,70%	78,10%	70,70%	65,40%

Gemeente	Aantal se's	Geschatte volumes t.o.v. definitieve stand 2022					
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aalten	205	194	184	171	156	146	132
Doetinchem	261	249	230	215	204	193	179
Montferland	133	126	120	112	104	94	87
Totaal	**599**	**569**	**534**	**498**	**465**	**434**	**398**
Gemiddelde blijfkans jaar t.o.v. jaar ervoor		95,04%	93,88%	93,31%	93,32%	93,22%	91,82%
Afname per jaar		-30	-35	-36	-33	-32	-35

Op basis van de uitgangspunten in de begroting 2024 en de verwachte wijziging van die begroting als gevolg van de ontwikkelingen tot nu toe, zal in de begroting 2025 - 2028 het totale Wsw-resultaat worden doorgerekend.

4.4 Overige technische uitgangspunten

Prijsontwikkeling kosten algemene overhead

De prijsontwikkeling is gebaseerd op de prijsontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product, zoals opgenomen in de septembercirculaire van 2023 (zie onderstaande tabel).

Prijsontwikkeling	Voorlopig 2025	Voorlopig 2026	Voorlopig 2027	Voorlopig 2028
% aanpassing	2,8%	2,7%	2,5%	2,5%

Loonontwikkeling ambtelijke medewerkers

Bij het opstellen van de begroting gaan we uit van de bekende cao-afspraken en ramingen van de ontwikkelingen in de sociale lasten. Indien er nog geen ontwikkelingen bekend zijn, gaan we uit van de meest recente raming uit de circulaires van het Rijk. De Cao gemeenten is afgesloten tot en met 2023. Voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 mart 2025 ligt er een onderhandelingsresultaat. De lonen voor de ambtenaren nemen vanaf 1 januari 2024 tot met 4,75% toe en vanaf 1 oktober 2024 met nog eens 1,25%. Deze verhoging zal doorwerken in de jaren 2025 tot en met 2028.

Samenvattend kaderstellend overzicht

In deze kadernota komen schuin gedrukt alle voor de verdere invulling en uitwerking van de P&C-cyclus relevante kaderstellende items naar voren. Deze kaders zijn divers van aard en onder te verdelen in een drietal categorieën:

1. Een situatie of gegeven of ontwikkeling die vanuit de brede omgeving en/of landelijke wetgeving wordt voorzien of is bepaald en (min of meer) vaststaat (en daarmee in feite geen keuze meer is)
2. Een uitgangspunt of specifieke Laborijn keuze die al eerder is vastgesteld
3. Een (logische) ambitie of wens van Laborijn in de doorontwikkeling van de organisatie als partner voor de gemeentelijke uitdagingen in het sociaal domein

Voor een totaaloverzicht worden in de onderstaande 3 tabellen per categorie de bijbehorende kader stellende items opgesomd.

Categorie 1: een situatie of gegeven of ontwikkeling die vanuit de brede omgeving en/of landelijke wetgeving wordt voorzien of is bepaald en (min of meer) vaststaat.	
1.	Met de uitkomst van het onderzoek over de toekomstige infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven is de verwachting een aanzienlijk grotere rol voor sociaal ontwikkelbedrijven, zoals Laborijn, dan in de huidige context. De toenemende complexiteit van de meer diverse doelgroep betekent ook iets voor de aard van het ontwikkelbedrijf.
2.	Voor 2024 is er een eenmalig budget van € 63,9 miljoen beschikbaar gesteld voor de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven en er lijkt vanaf 2025 zicht te zijn op incidentele en structurele investeringen die nodig zijn om de infrastructuur van sociaal ontwikkelbedrijven door te ontwikkelen en toekomstbestendig te houden.
9.	De landelijke verwachting is dat het aantal mensen dat afhankelijk is van een Participatiewet-uitkering de komende jaren licht zal stijgen. Daarnaast zorgt de hoge instroom van inburgeraars voor een hoger gebruik van de bijstand en een groter aantal inburgeringstrajecten. Deze groei in het aantal inwoners dat we bedienen vanuit de Participatiewet en de Wet inburgering als grondslag compenseert ruimschoots de afname van het aantal SW-collega's met een dienstverband vanuit de Wet sociale werkvoorziening. Per saldo neemt de omvang van de opdracht en taak van Laborijn toe. Hierbij is er de komende jaren sprake van een wezenlijke verschuiving van onze focus en in de aard van ons sociaal ontwikkelbedrijf.
13.	Het door het Rijk extra beschikbaar gestelde begeleidingsbudget van € 2.157 per beschutte werkplek benutten we om het tekort per beschutte werkplek te dempen.
24.	Er is nog geen zicht op structurele middelen om de betere arbeidsvoorwaarden, waaronder de structurele loonstijging, van de medewerkers werkzaam onder de cao Wsw en cao Aan de Slag te bekostigen vanaf 2024.

Categorie 2: een uitgangspunt of specifieke Laborijn keuze die al eerder is vastgesteld.	
6.	Laborijn is als 1 van de systeempartijen in het sociaal domein een belangrijke vindplaats die alle inwoners met een ondersteuningsbehoefte in beeld heeft en voortrekker in de samenwerking van alle partijen rondom de ontwikkeling van deze inwoners.
7.	Het gedachtengoed ‘Simpel Switchen’ - het vereenvoudigen van het wisselen tussen de verschillende fasen in de participatieketen - is ingebed in onze reguliere werkwijze. Als doorontwikkeling hiervan wordt onder de noemer 'Activerend Werken' een verdiepende invulling gegeven door de domeinen werk en zorg samen te brengen en de ontwikkeling van de inwoner centraal te stellen. Hiermee wordt een

	volgende stap gemaakt om de inwoner te bedienen met een brede, integrale en zo nodig financieel ontschotte dienstverlening.
8.	Laborijn is partner binnen de arbeidsmarktregio Achterhoek en levert daarin actief haar bijdrage om de arbeidsmarktinfrastructuur van regio Achterhoek door te ontwikkelen; waar dat kan sluiten we proactief regionaal aan en pakken het in co-creatie samen met onze regionale partners op.
10.	Alle inwoners met een Participatiewet-uitkering hebben een actief traject en aanbod om ontwikkeling mogelijk te maken.
11.	We maken de ontwikkeling van alle inwoners met een Participatiewet-uitkering inzichtelijk, onder andere door het gebruik van de Participatieladder.
17.	De doelstelling volumeontwikkeling BUIG is 1% beter dan het landelijk gemiddelde.
18.	Laborijn richt zich als belangrijke vindplaats van en samenwerkings- en uitvoeringspartner ten aanzien van geldzorgen, armoede en schulden met name op preventie en vroeg signalering en werkt daarin proactief samen met het Bureau voor Financiële Ondersteuning (BvFO).
19.	We blijven ons middels het Ondernemerssteunpunt inzetten als integraal dienstverlener voor ondernemers, in het bijzonder voor kleine zelfstandigen. Als partner bij het (door)starten of stoppen als ondernemer. Met een directe verbinding naar inkomensvoorziening, screening, re-integratie en loopbaan (her)oriëntatie en –ontwikkeling.
20.	We blijven parttime werken stimuleren, optimaal mogelijk maken en vergemakkelijken waardoor de bestaanszekerheid ook verbetert voor inwoners waarvoor volledige uitstroom uit de bijstand door werk (nog) niet haalbaar is.
21.	Alle Wsw-collega's hebben een actueel Individueel Ontwikkelingsplan (IOP).
22.	We investeren in het behoud van een duurzame werkplek voor elke SW-collega en ook voor deze specifieke doelgroep geldt de missie van Laborijn als uitgangspunt: ‘de best passende plek’ voor de inwoner.
23.	Als partner van het WSPA blijven wij investeren in het stimuleren van werkgevers om invulling te (blijven) geven aan inclusief werkgeverschap en adviseren en ondersteunen hen bij het realiseren van deze belangrijke maatschappelijke werkgeversopgave. Hierbij streven we ernaar dat de huidige werkplekken op de reguliere arbeidsmarkt die geschikt zijn voor onze doelgroep niet verloren gaan, maar voor de nieuwe doelgroepen behouden blijven.
25.	Vanaf 2024 worden de baten en lasten met betrekking tot de Wet inburgering 2021 in de begroting verwerkt.
26.	Laborijn realiseert voor de eigen dienstverlening nieuwbouw op een deel van haar eigen kavel in Doetinchem. Het investeringsvoorstel en de huisvestingslast worden verwerkt in de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming 2026 – 2028.
27.	Laborijn blijft inzetten op het beheersen van de uitvoeringskosten voor de jaren 2025 tot en met 2028.
28.	Voor het vaststellen van de, op grond van het aantal te bedienen inwoners, benodigde formatie en bijbehorende loonkosten begeleidend personeel voor het uitvoeren van de dienstverlening hanteert Laborijn de ‘trap op trap af systematiek’. Indien het effect op gemeenteniveau onvoldoende aansluit bij de wens tot beheersing van de kosten worden keuze scenario’s ten aanzien van (de intensiteit en/of kwaliteit van) de dienstverlening uitgewerkt.
29.	Bij het opmaken van de ontwerpbegroting 2025 en de meerjarenraming 2026 - 2028 betrekt Laborijn de bestemmingsreserve re-integratie. Vanaf 2028 is Laborijn, bij gelijkblijvende afspraken, genoodzaakt haar ambitieniveau bij te stellen en haar inzet te verminderen. Wij doen dan ook de dringende aanbeveling om het financiële gat vanaf 2028 te dekken, en tevens om vanaf het begrotingsjaar 2025 niet enkel te indexeren, maar de budgetten te herijken met de klantaantallen, en daarmee terug

	te gaan naar de oorspronkelijke systematiek. Zodanig dat we ons huidige beleid kunnen continueren en iedere inwoner de kwaliteit van de huidige dienstverlening kunnen blijven bieden.
30.	Laborijn ontwikkelt zich zo flexibel en wendbaar dat snel en adequaat ingespeeld kan blijven worden op de actualiteit en ontwikkelingen en incidentele regelingen uitgevoerd kunnen blijven worden.

<u>Categorie 3:</u> een (logische) ambitie of wens van Laborijn in de doorontwikkeling van de organisatie als partner voor de gemeentelijke uitdagingen in het sociaal domein.	
3.	Laborijn ziet het traject om de Participatiewet in balans te brengen volledig in lijn met haar bedoeling en gaat al zoveel mogelijk in de geest van de nieuwe 'Participatiewet in balans' acteren en zich in deze lijn verder doorontwikkelen.
4.	Laborijn geeft invulling aan haar nadrukkelijke wens en inhoudelijke ambitie om voor alle doelgroepen die dit nodig hebben een integrale bijdrage te leveren met inzet van de voor hen gewenste of benodigde (combinatie van) beschikbare functionaliteiten.
5.	Laborijn stelt als systeempartij haar instrumentarium en de ondersteuningsinfrastructuur op verzoek van de gemeenten en onze samenwerkingspartners graag ook beschikbaar voor klantstromen die niet tot onze wettelijke opgave behoren, maar wel passen in onze inhoudelijke opdracht gericht op ontwikkeling en werk, en stimuleert daarbij de integrale en overstijgende manier van denken en de wijze van domein brede samenwerking.
12.	Laborijn groeit de komende jaren toe naar de taakstelling nieuw beschut voor inwoners waarvoor dit de best passende plek is. Het realiseren van de taakstelling is echter geen doel op zich; als nieuw beschut de best passende plek voor de inwoner is, dan bieden we deze plek.
14.	Vanuit de overtuiging dat de detacheringsfaciliteit als benodigd instrument een fundamenteel onderdeel van onze dienstverlening zou moeten zijn, heeft Laborijn de ambitie om, in opvolging van de DGI-pilot, structureel en doorlopend een groep inwoners met een doelgroepindicatie en (aanvullende) bijstandsondersteuning een werkplek met een tijdelijk dienstverband onder de cao Aan de Slag voor een periode van maximaal 2 jaar aan te bieden. Begin 2024 vindt de evaluatie van de DGI-pilot plaats. Op basis van de uitkomsten van deze evaluatie wordt de mate van inzet van dit instrument voor de komende begrotingsjaren bepaald.
15.	We verwachten dat in de komende jaren meer statushouders en (alleenstaande minderjarige) vluchtelingen zich vestigen in Aalten en Doetinchem dan was voorzien en de vraag naar onze dienstverlening zal toenemen. Daarbij levert Laborijn graag een inhoudelijk programma indien vluchtelingen en statushouders (tijdelijk) worden gehuisvest.
16.	De ambitie van Laborijn is om de rol van cultuurvertaler structureel te blijven inzetten voor en door inwoners met een migratieachtergrond die gebruik maken van onze dienstverlening. In de eerste plaats en primair als onderdeel van onze brede dienstverlening voor alle inwoners met een migratieachtergrond om taal- en cultuurbarrières te doorbreken door het toevoegen van ervaringsdeskundigheid. En daarnaast in het aan specifieke inwoners aanbieden van regulier werk in de vorm van een tijdelijk dienstverband bij Laborijn. Ook externe samenwerkingspartners kunnen dankbaar gebruik maken van de kennis, expertise en ervaringsdeskundigheid van onze cultuurvertalers.